

ผลกระทบของ การล้มถลายของ สหภาพโซเวียตต่อ เกาหลีเหนือ

ศรีรักษ์ พลพัฒน์*

บทนำ

งานศึกษา “ผลกระทบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่ออีกสิ่งหนึ่ง” ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก และดูเหมือนจะเป็น “แบบการศึกษา” ที่กำลังกลยุทธ์เป็นจารีตแบบหนึ่ง นั้น มีความคิดเบื้องหลังการศึกษาที่สำคัญอยู่ 2 ประการ ประการหนึ่ง คือ สิ่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุผลลัพธ์ (Causality) เสมอ แม้ “สิ่งแรก” จะไม่อาจทำให้เกิด “สิ่งหลัง” ในลักษณะเฉพาะเจาะจงได้ เนื่องจากมี “สิ่งอื่น” เป็นตัวกระทำให้เกิดสิ่งหลังด้วย แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า การเกิดขึ้น/ปรากฏตัวของ “สิ่งหลัง” ย่อมมี “สาเหตุ” จากสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นมากกว่า (แม้ “ความเป็นสาเหตุ” จะไม่อาจมองเห็นได้ก็ตาม) ส่วนอีกประการหนึ่งคือ สิ่งที่เกิดขึ้นก่อนและการเป็นสาเหตุให้เกิด “สิ่งหลัง” เป็นสิ่งที่รู้และศึกษาได้

รายงาน “ผลกระทบของการล้มถลายของสหภาพโซเวียตต่อเกาหลีเหนือ” ก็หนีไม่พ้นความคิด

เบื้องหลังดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้น ยิ่งมีผู้สามารถพิสูจน์ “ความบังเอญ” หรือ ความไม่เป็นเหตุเป็นผลของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างน่าเชื่อถือเพียงใด ความน่าเชื่อถือของรายงานนี้ก็คงจะลดน้อยลงเพียงนั้น¹

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุผลลัพธ์ของสิ่งสองสิ่งยังเป็นที่ยอมรับกันอยู่ คำถามที่ว่า การล้มถลายของสหภาพโซเวียต ทำให้/มีส่วนทำให้เกิด/มีการเปลี่ยนแปลงอะไร เพียงใดในเกาหลีเหนือ จึงเป็นคำถามที่ยังพอถูกและตอบได้ และเนื่องจาก “ความเป็นสาเหตุผลลัพธ์” อยู่เช่นกัน การ “ทำนาย” การเปลี่ยนแปลงของเกาหลีเหนือในอนาคตจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ด้วย

เพื่อที่จะตอบคำถามว่า เมื่อไม่มีสหภาพโซเวียตแล้ว เกาหลีเหนือจะเป็นอย่างไร เราอาจเริ่มต้นด้วยการดูว่า ในขณะที่ยังมีโซเวียตอยู่ เกาหลีเหนือเป็นอย่างไร หรือความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตกับเกาหลี

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศาสตร์

¹ แม้งานศึกษาผลกระทบของสิ่งหนึ่งต่ออีกสิ่งหนึ่งจะเป็นแบบการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงวิชาการ แต่ผู้เขียนก็ควรเสนอว่า การศึกษาในลักษณะนี้มีความคิดที่เฉพาะเจาะจงอยู่เบื้องหลัง ซึ่งความคิดนั้นก็มี “ประวัติศาสตร์” หรือ “เวลา” ของมันเองเช่นกัน จึงไม่ควรปักใจเชื่อแนนอนว่า “แบบการอธิบาย” นี้เป็นแบบที่ถูกต้องที่สุดเสมอ

หลีกหนีอเป็นอย่างไร เพื่อที่จะสร้าง “ ความเป็นเหตุ เป็นผล ” ว่า แต่ก่อนเป็นอย่างนั้น เมื่อไม่มีโซเวียตแล้ว จึงน่าจะเป็นอย่างนี้ แต่การแสดง/ อธิบายด้วยแบบ ดังกล่าวอาจจะไม่เพียงพอ เนื่องจากการล่มสลายของโซเวียตไม่ได้เป็นเพียงการหายตัวไปของประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่ง แต่เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยน สำคัญของระบบการเมืองโลก เป็น “ สัญญาลักษณ์ ” ของการล่มสลายและการ “ พ่ายแพ้ ” ของสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ และเป็นการสร้าง-แพร่กระจายทางกรรม ใหม่บางชุด (?) นอกจากนี้ การที่จะตอบคำถามดัง กล่าว ก็คงต้องพิจารณาถึงพัฒนาการ/ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในของเกาหลีเหนือด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงลำดับเรื่องของรายงานนี้เป็น ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของเกาหลีเหนือ ตั้งแต่ สองคราโมลกครั้งที่สองจนถึงการสิ้นสุดสงครามเกาหลี จากนั้นจึงพิจารณาปัจจัยภายในของเกาหลีเหนือ เพื่อ หาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงจากภายใน - ปัจจัย สนับสนุนและข้อดี แล้วจึงพิจารณากระบวนการ เมืองโอลีดังต่อไปนี้ สองคราโมลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงจนถึง ทศวรรษที่ 1990 และความสัมพันธ์ของเกาหลีเหนือ กับโซเวียต เพื่อหาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงจาก อีกด้านหนึ่ง แล้วจึงพิจารณาถึงคำถามที่มีการกล่าว ถึงกันมาก นั่นคือ ความเป็นไปได้ในการรวมชาติ เกาหลี และทิศทางของการปฏิรูปอันอาจมีที่ในเกาหลีเหนือ

ด้วยเนื้อหาของหัวข้อที่กล่าวมาแล้วก่อน ข้างก้าวขวางมาก ผู้เขียนจึงจะ “ รายงาน ” เพียง เพื่อให้พอเห็นพัฒนาการ และเพื่อชี้ปัจจัยบางอย่างที่ คิดว่าเกี่ยวข้อง และน่าจะเป็นเหตุต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งที่จะตอบคำถามทั้งสองข้อดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ความไม่เท่ากันของน้ำหนักของหัวข้อ/ ปัจจัยที่รายงาน จึงเป็นความจงใจจากการตีความสำคัญของผู้เขียน และ เพื่อให้รายงานนี้ตอบคำถามได้อย่างมีน้ำหนัก มากกว่า ให้รายงานนี้พรรณนาสรุปประวัติศาสตร์ของเกาหลีเหนือ

1. ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ : จาก สองคราโมลกครั้งที่ 2 ถึง สองคราม เกาหลี

เกาหลีเหนือในปัจจุบันตั้งอยู่บนคาบสมุทรเกาหลีเหนือ เส้นขนานที่ 38 มีพรมแดนติดกับประเทศไทย และสหภาพโซเวียต และตั้งอยู่ไม่ไกลจากประเทศไทย ญี่ปุ่น การที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในวงล้อมของประเทศไทย ทำให้เกาหลีต้องได้รับความเจ็บช้ำ เรื่อยมา ดังสุภาษิตไทยที่ว่า “ เมื่อซ่างสารชนกัน หยาดแพรอกก์แหลกลาย ” หรือสุภาษิตเกาหลีเองว่า “ เมื่อปลาพากัดกัน กุ้งฝอยก็แหลกลาย ”² ทั้งนี้ ก็เพราะคาบสมุทรเกาหลีถูกใช้เป็นสนามประลอง อำนาจของประเทศไทย เป็นช่วงสองคราม และเป็นสนามรบให้กับประเทศไทย อำนาจมา นับแต่ ปลายศตวรรษที่ 19

เมื่อสองคราโมลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ญี่ปุ่นซึ่งได้ ยึดครองเกาหลีติดต่อกันมาเป็นเวลา 35 ปี ได้ใช้ความ พยายามในช่วงสุดท้ายก่อนถูกปลดอาไวจัดตั้งคณะกรรมการรักษาความสงบขึ้น โดยมีสมาชิกส่วนมาก เป็นพากนิยมคอมมิวนิสต์ เมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมจำนน ต่อสัมพันธมิตรโดยไม่มีเงื่อนไขแล้ว ประชาชนผู้ดินแดนต่อสู้เพื่อเอกราชมากกว่า 43 ปีก็อกมาเฉลิม ฉลองแสดงความยินดีบนท้องถนน พร้อม ๆ กันก โทษการเมืองซึ่งได้รับการปล่อยตัวอีกครั้งหนึ่ง

² วิภา อุตมัณฑ์, “ ความหมายและผลกระทบต่อเกาหลีเหนือและมองโกลเยี่ย ”, ใน การเปลี่ยนแปลงในโลกคอมมิวนิสต์ และผลกระทบต่อประเทศไทย, จัดพิมพ์จากการสัมมนาในหัวข้อเดียวกัน โดย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533, หน้า 74.

ความตื่นตัวทางการเมืองระดับสูงนี้ได้ทำให้เกิดกลุ่มการเมืองจำนวนมาก ซึ่งนำปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองมาสู่เกาหลีเองในเวลาต่อมา

ในเดินแಡนเกาหลีได้ กลุ่มการเมืองจำนวนมากนี้ต้องเข้าอิงภายใต้การนำกลุ่มฝ่ายชาวยกกลุ่มแรกซึ่งสามารถจัดตั้งองค์กรได้เร็วกว่า มีการเปิดประชุมสภาประชาชนแห่งชาติทั้งหมด (All Nation People's Congress) ที่ประชุมมีมติเลือกซึ่งมันรีเป็นประธานาริบดี อย่างไรก็ตาม เมื่อฝ่ายชาตินิยมและอนุรักษ์นิยม รวมทั้งสหรัฐอเมริกายกพลเข้าบกแล้ว กลุ่มหลังนี้ก็ไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ให้การรับรองคณะกรรมการกลางสภาประชาชนจากการประชุมดังกล่าว เนื่องจากคณะกรรมการประชาชนนี้ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายชาวยกจำนวนมาก³ ถึงกระนั้น คอมมิวนิสต์ในเกาหลีได้กัดเติบโตและสามารถสร้างฐานจากประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว อันนำมาซึ่งการแยกประเทศและส่งความทั้งร้อนและเย็นออกเป็นเวลานาน

ขณะที่เกาหลีเหนือ ก็ได้มีการเปิดประชุมจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นที่มนตคลเปียงกัน ทำให้ในระยะแรกนี้ ขบวนการคอมมิวนิสต์ในควบสมุทรเกาหลีถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่มอย่างชัดเจน โดยที่กลุ่มได้ (ในเกาหลีใต้) มีฐานประชาชนมั่นคงกว่าในเกาหลีเหนือ แต่ให้ความสำคัญกับหลักการลัทธิน้อยกว่า⁴ ถึงกระนั้น ในโอกาสที่เกาหลีเหนืออยู่ในเขตการคุ้มครองดูแลของสหภาพโซเวียต โซเวียตพยายามสนับสนุนบางกลุ่มเพื่อการรวมกลุ่มการเมืองที่มีจำนวนมหาศาล

(แม้จะมีจำนวนน้อยกว่าในเกาหลีใต้) โดยให้ดำเนินการตามประกาศคำสั่ง 7 ประการ⁵ ภายใต้ประกาศคำสั่งนี้ กลุ่มคอมมิวนิสต์ต่างๆ ได้เข้าร่วมเกมส์แข่งขันแข่งขันประจำ โดยมีกลุ่มสำคัญๆ อยู่สองกลุ่มคือกลุ่มอีียนอันโดยการสนับสนุนของจีน และกลุ่มกับชันของคอมมิลซูงซึ่งโซเวียตให้การสนับสนุนอย่างลับๆ และด้วยการสนับสนุนจากโซเวียตนี้เองที่ทำให้คอมมิลซูงสามารถใช้เครื่องมือเล็กเหลี่ยมต่างๆ ผลักดันเองขึ้นมาอีนในฐานะผู้นำกลุ่มต่างๆ ได้

ในเดือนธันวาคม 1945 ด้วยการเสนอและเหตุผลของสหรัฐฯ ที่ว่ามีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ สูงกันไป ที่ประชุมโดยมีสหรัฐฯ อังกฤษ และโซเวียต จึงประกาศเห็นพ้องให้มีการใช้ภาวะทรัสดีในควบสมุทรเกาหลีเป็นเวลา 5 ปี คำประกาศนี้ทำให้พวกอนุรักษ์และชาตินิยมในเกาหลีได้ รวมทั้งซึ่งมันรีไม่พอใจอย่างมาก เนื่องจากได้เตรียมการประกาศเอกราชในหนึ่งเดือนก่อนหน้านั้นอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ไม่นานนักต่อมา ซึ่งมันรีและกลุ่มดังกล่าวก็ค่อยๆ เริ่มเห็นดีกับการตัดสินใจดังกล่าวมากขึ้น เนื่องจากภาวะทรัสดีทำให้สหรัฐฯ ยังคงอิทธิพลในเกาหลีได้ การประกาศเรียกชื่อประเทศาอย่างเป็นทางการว่า “ สาธารณรัฐเกาหลี ” ในเดือนพฤษภาคม 1948 จึงเกิดขึ้นได้ด้วยการสนับสนุนของสหรัฐฯ พร้อมๆ กับการร่างรัฐธรรมนูญถาวรสากลและการแต่งตั้งซึ่งมันรีเป็นประธานาริบดีคนแรก ในเดือนกรกฎาคม รวมทั้งการกวาดล้างพวกคอมมิวนิสต์ในเขตใต้อายุ่งหนักจนต้องเสียชีวิตหลายสาบสูญ หรือถอยร่นเข้าไปรวมกับ

³ ภูวดล ทรงประเสริฐ, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531, หน้า 123.)

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

⁵ คำสั่งนี้ระบุ “ ยินยอม ” ให้ปฏิริบุติประชาริบดียระบบบุทุนนิยมได้ และยังประันสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นพื้นฐาน ซึ่งเข้าใจว่าเป็นการลดกระแทกต่อต้านในช่วงแรก

คอมมิวนิสต์ทางเหนือ⁶

ส่วนในเกาหลีเหนือ แม้คิมอิลซูงจะมีภาพความเป็นผู้นำอยู่บ้างแล้ว แต่คิมอิลซูงก็ไม่มีฐานอำนาจของตนเองอย่างคอมมิวนิสต์กลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเอี้ยนอัน โซเวียตจึงพยายามอุทกษาการประการภาวะทั่วโลก จึงต้องจับ “กลุ่มโจรและทรราชซิงมันรี” มาลงโทษให้ได้ และเพื่อเป็นการรวมบ้านเกิดเมืองนอนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน⁷ ทั้งนี้โดยการสนับสนุนของโซเวียต จากการใช้นโยบายที่จะปฏิรูปเกาหลีเป็นคอมมิวนิสต์ด้วยการเสียงทำส่วนรวม (Brinkmanship) โซเวียตคิดว่า นานาประเทศรวมทั้งสาธารณรัฐอเมริกาจะไม่แทรกแซงทางการทหาร และยอมรับประเทศโดยปริยาย (Fait Accompli)⁸ นอกจากนี้ โซเวียตยังเห็นว่าการประกาศแนวป้องกันนานั้น แบ่งชีพของสาธารณรัฐฯ ไม่ได้รวมถึงสถาบันกฎหมาย เกาหลีใต้จึงหนุนช่วยเกาหลีเหนือโดยเตรียมพร้อมทางการเมืองและการทหาร อาวุธยุทธปกรณ์ตั้งแต่ปี 1948 เมื่อสาธารณรัฐฯ ถอนทหารออกจากเกาหลีใต้

ด้วยการสนับสนุนของมหาอำนาจของทั้งสองฝ่าย เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ทำการข่าวสารกันเป็นเวลานาน ก่อนที่สังคมเกาหลีจะเกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน 1950 โดยหนึ่งเดือนก่อนหน้านี้ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่สอง ในเกาหลีใต้ประชาชนทุกคนได้หัวกับฝ่ายค้าน เพราะเห็นว่าซิงมันรี ไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจอันย่ำแย่ได้ ประกอบ

กับการปราบปรามพากนิยมคอมมิวนิสต์กิ่งให้เสรีชนไม่พอใจมากขึ้นเมื่อมีการลงมติให้ตั้งซิงมันรีเป็นประธานาธิบดีอีกรั้ง เกาหลีเหนือจึงเรียกกาลีนุก เกาหลีใต้โดยอ้างเหตุผล การลงมตินี้มีการฉ้อโกงอย่างสกปรก จึงต้องจับ “กลุ่มโจรและทรราชซิงมันรี” มาลงโทษให้ได้ และเพื่อเป็นการรวมบ้านเกิดเมืองนอนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน⁷ ทั้งนี้โดยการสนับสนุนของโซเวียต จากการใช้นโยบายที่จะปฏิรูปเกาหลีเป็นคอมมิวนิสต์ด้วยการเสียงทำส่วนรวม (Brinkmanship) โซเวียตคิดว่า นานาประเทศรวมทั้งสาธารณรัฐอเมริกาจะไม่แทรกแซงทางการทหาร และยอมรับประเทศโดยปริยาย (Fait Accompli)⁸ นอกจากนี้ โซเวียตยังเห็นว่าการประกาศแนวป้องกันนานั้น แบ่งชีพของสาธารณรัฐฯ ไม่ได้รวมถึงสถาบันกฎหมาย เกาหลีใต้จึงหนุนช่วยเกาหลีเหนือโดยเตรียมพร้อมทางการเมืองและการทหาร อาวุธยุทธปกรณ์ตั้งแต่ปี 1948 เมื่อสาธารณรัฐฯ ถอนทหารออกจากเกาหลีใต้

การบุกเข้าไปในเกาหลีใต้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ด้วยกำลังพลที่มากกว่าเกาหลีใต้ถึง 2 เท่า⁹ เกาหลีเหนืออนุญาติการรุกรุกโดยได้ภายใน 3 วัน รัฐบาลซิงมันรี ซึ่งหนึ่งเดือนมีน้ำที่เมืองปูซาน รับเรียกร้องให้สาธารณรัฐอเมริกาและสหประชาชาติเข้าแทรกแซงกิจกรรมภายใน เกาหลีโดยด่วน สหประชาชาติตอบรับและมีคำสั่งบังคับให้เกาหลีเหนือถอนกำลังออกโดยไม่มีเงื่อนไข พร้อมกันนั้นก็ได้ลงมติให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติส่งทหารสมทบทันกับกองทัพของสาธารณรัฐอเมริกา สาม

⁶ การกดปราบคอมมิวนิสต์เป็นนโยบายที่ใช้ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ความวุ่นวายในช่วงแรก จนมีการรวมรวมพลบรรดาษร์ร่วมกับทางเหนือในกลางปี 1949 ซึ่งเป็นการสนับสนุนความเป็นผู้นำของคิม อิล ซูง ในอีกทางหนึ่ง จนทำให้สามารถควบคุมอำนาจโดยเด็ดขาดนับแต่นั้นมา โปรดดู ภูวดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 142 - 150.

⁷ ภูวดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 151.

⁸ จันทร์ฉาย ภักดิรัตน์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใหม่ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531, หน้า 247.

⁹ ภูวดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 150.

เดือนต่อมาเมื่อกรุงท้าวสหราชย์ ยกพลขึ้นบกได้ สถานการณ์การสู้รบกับเปลี่ยนแปลงเพราสหราชย์ สามารถตัดขาดการเคลื่อนย้ายกำลังของกาฬสินธุ์ให้ได้ ภายใน 13 วัน กรุงโชลกถูกยึดกลับคืนมาอีกรั้ง พร้อมๆ กับพื้นที่ทั้งหมดได้เส้นขานที่ 38

การตัดสินใจรวมประเทศด้วยกำลังครั้งที่สองเกิดขึ้นช่วงนี้เอง รัฐบาลสหราชย์ มอบอำนาจให้นายพลแม่ค่าเซอร์บุกขึ้นทางเหนือ ความพยายามครั้งนี้ก่อนสำเร็จ กองท้าวสหราชย์ และกองทหารสหประชาชาติสามารถยึดเมืองเบียงยางและดินแดนเกือบทั้งหมดได้ในเวลาไม่ถึงหนึ่งเดือน รัฐบาลคอมมิวนิสต์ของคิม อิล ซูง ต้องอพยพไปอยู่ที่เมืองเชินอุยจู ขณะที่ทหารกาฬสินธุ์ต้องถอยหนีข้าไปในเขตแม่น้ำเรียวของจีนและต้องเข้ากันดารของโซเวียต แต่กองท้าวสหราชย์ก็ไม่ได้หยุดเพียงเท่านี้ กลับพยายามยกสูญเข้าไปในจีนโดยไม่พังคำตักเตือนมิให้รุกข้ามแม่น้ำยาลูของจีน รัฐบาลคอมมิวนิสต์จึงเพิ่งมีอายุได้ chưaปีเดียวจึงถือว่าเป็นการรุกรานอย่างจงใจ ดังนั้นเพื่อรักษาผลประโยชน์และศักดิ์ศรีของตนมอง จีนจึงข้าสู่สังคม¹⁰ สถานการณ์จึงกลับแปรเปลี่ยนไปอีกรั้ง กองท้าวอาสาสมัครประชาชนจีนสามารถขับไล่กองท้าวสหราชย์ออกจากกาฬสินธุ์ได้ และตีได้กลับยึดกรุงโชลและเมืองอื่นๆ ได้ ก่อนที่กองท้าวสหราชย์ จะยึดคืนได้ใน 3 เดือนต่อมา และขับไล่กองท้าวคอมมิวนิสต์ออกไปทางเหนือของเส้นขานที่ 38 แต่ครั้งนี้กองกำลังสหประชาชาติไม่ได้รุกกลับไปอีก เพราะเกรงว่าหาก

โจมตีจีนคอมมิวนิสต์ โซเวียตจะเข้ามแทรกแซงทางการทหาร เนื่องจากบังคับกิ่งและมอสโกเป็นพันธมิตรกันตามสนธิสัญญา และตามความผูกพันทางอุดมการณ์¹¹

การเจรจาและการสู้รบมีอยู่ต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปี จึงมีการทำสัญญาสงบศึก โดยมีผู้ลงนาม 3 ฝ่ายคือ กาฬสินธุ์ เกาหลีใต้ และจีน สองครามและการยุติสังคมเริ่งเกิดขึ้นจากการบังการลิขิตของสองภัยมหាឧานะและจีนเพื่อนบ้านผู้ทรงพลัง โดยก่อนหน้านี้สหราชย์ ได้ขูฟื้นใช้อาชานิวเคลียร์ เป็นเหตุให้จีนและโซเวียตต้องหันหน้าปรึกษาว่าจะตอบโต้อย่างไรดี ทั้งนี้หันนั้น ความปริวิตกของสองประเทศมิได้เกิดจากความห่วงหงส์ห่วงกังวลในความมั่นคงของกาฬสินธุ์ และความปรารถนาของสหราชย์อเมริกาก็มิได้เกิดจากความต้องการที่จะบกป้องกาฬสินธุ์ให้เพียงประการเดียว¹² อาจเป็น “โชคดี” ของชาวกาฬสินธุ์สองฝ่าย ที่ไอเซนไฮม์ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี และมีนโยบายเร่งรัดให้จีนรับข้อเสนอของสหประชาชาติ ขณะที่สถาบันถึงแก่กรรมอย่างกระทันหัน เกาหลีจึงอดพ้นจากความเป็นไปได้ที่จะลายเป็นสนานรบแรกของสังคมโลกครั้งที่สาม

สองครามที่ยืดเยื้อมาเป็นเวลา 3 ปีครั้งนี้ ได้สร้างปัญหาให้กับชาวกาฬสินธุ์มากกว่าสองครั้ง ได้ ๆ ในความสมุทรนี้ นอกจากแต่ละฝ่ายจะต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินซึ่งไม่อาจประมาณต่าได้แล้ว ความยุ่งยากทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ

¹⁰ จีน่าจะเข้าสู่สังคมเพื่อป้องกันแม่น้ำเรียวซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมทั้งที่ “ศักดิ์ศรี” ของตนมากกว่า จะเข้าสู่สังคมเพื่อกาฬสินธุ์ เพราะความสัมพันธ์ของจีนกับกาฬสินธุ์ในขณะนั้นไม่สู้ดีนัก คิม อิล ซูงไม่ยอมไว้ใจรัฐบาลจีน เพาะะเกรงว่าจะเข้ามแทรกแซงการเมืองภายใน ฝ่ายจีนก็ไม่พอใจระบบเผด็จการของคิม อิล ซูง รวมทั้งการที่คิม อิล ซูงกำจัดหรือผนวกกุมมุ่งคอมมิวนิสต์อย่างจังจีนสนับสนุนอยู่ นอกจากนี้ แม้จีนจะประกาศรับรองฐานะของรัฐบาลคอมมิวนิสต์กาฬสินธุ์ แต่จีนก็ไม่เคยส่งเจ้าหน้าที่ทางการทุกมาที่เปียงยางเลย จนกระทั่งสองครามเกิดขึ้น

¹¹ จันทร์ฉาย ภัคอธิคม, อ้างแล้ว, หน้า 249.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 250.

จิตวิทยา ก็ยังเป็นสิ่งที่ตามมาให้ชาวเกาหลีแก่ไขอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในเกาหลีได้ สมครามทำลายเศรษฐกิจของประเทศลงแทบหมดสิ้น สภาพสัมคมฟ่อนเฟะต์เนื่องมาจากช่วงสงคราม จนเกาหลีได้แบบนำชาติให้รอดพ้นจากความหาย茫ไม่ได้ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพเมริกา นอกจากนี้ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ล้มละลายก็ได้นำการเมืองแบบเดิมจากการมาสู่ประเทศไทยโดยปริยาย ความไฟแรงของชาวเกาหลีได้ที่จะได้มาซึ่งประชาธิปไตยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นเพียงความฝันที่ไม่อาจเป็นจริงได้

ส่วนเกาหลีหนีอ ก็ต้องเผชิญกับความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและสังคมไม่น้อยไปกว่ากัน ความสมัมพันธ์ระหว่างพระคริสต์และประชาชนแล้วลงมาก เพื่อการแปรพักรัฐเข้าสู่ระบบทิสต์มันรีและสหรัฐฯ ของกลุ่มบักขอนยอง คิมอลชุงถือโอกาสโภคภัณฑ์ประมวลมนพีมาให้กับบักขอนยอง จับขึ้นศาลประชาชน ทำลายฐานอำนาจของกลุ่มตรังข้าม ทำให้พระคริสต์ภัยได้การนำของคิมเริ่มเป็นปีกแห่งมากขึ้น พร้อมๆ กับการก่อจลาจลตัวบีบันเด็จการคอมมิวนิสต์อย่างแท้จริงของคิม อิล ชู¹³ และเป็นผู้รับผิดชอบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมแต่เพียงผู้เดียว

จากกลางทศวรรษที่ 50 เป็นต้นมา เกาหลีหนีอ ก็ได้ร่างพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจของตนขึ้นมาจนก้าวข้ามจากการเป็นประเทศเกษตรกรรมค่อนข้างยากจน สู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้ในทศวรรษที่ 80 แม้จะไม่ร่าวยเท่าเกาหลีได้ในทศวรรษที่ 90 แต่ดูเหมือนว่า เกาหลีหนีอจะประสบความสำเร็จในการกระจายรายได้มากกว่า ส่วนทางการเมือง เกาหลีหนีอ มีระบบเดิมจัดการคอมมิวนิสต์โดยคน ๆ เดียว

(One Man Dictatorship) คือ คิม อิล ชู 兼任ถึงปัจจุบัน บางแห่งมุ่งและบางรายละอุดของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของเกาหลีเหนือจากส่วนรวมเกาหลีเป็นสิ่งที่เราจะพิจารณา กันต่อไป

2. การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเกาหลีเหนือ

การเมือง

หลังจากส่วนรวมเกาหลี อำนาจทางการเมืองตกอยู่ในมือของคิม อิล ชู โดยเด็ดขาด เพราะความสามารถในการใช้วิภาคติดการณ์ในสังคม ผลักดันทางชีวะอยู่ในเด่นในฐานะผู้นำอันยิ่งใหญ่ และกำจัดผู้นำคอมมิวนิสต์เกาหลีได้ เช่น บักขอนยอง รวมทั้งผู้นำคนอื่น ๆ เช่น คอมจอมกวน คิมหัวซู ยีซีวัง ควร-โอลจิค¹⁴ นอกจากนี้ คิม อิล ชู ยังรับอำนาจทางทหารไว้ในมือ คิมรู้ดีว่ากำลังทหารอาจกลับเป็นอำนาจที่ขัดความถูกต้องทางการเมืองได้ การปลด-โยกย้ายบุคคลระดับบังคับบัญชาของทัพจึงเกิดขึ้นอย่างสุกุมและต่อเนื่องในช่วงปี 1956 - 1958 รวมทั้งการปลดทหารประจำการเก่ากว่า 80,000 คน ซึ่งเป็นฐานอำนาจศัตรุทางการเมืองของเข้า มาเป็นทหารกองหนุนและเสริมทหารใหม่เช่น “ เชือพัง ” พระคุณของคิมมากกว่าเข้ามาแทน¹⁵

อีส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการครองอำนาจทางการเมืองของคิมน่าจะมาจากการให้ความสำคัญกับการทำให้พระคุณพรม瓦ลชน เมื่อแรกมีการจัดตั้งองค์กรของพระคุณในปี 1945 พระคุณคอมมิวนิสต์ มีสภาพเประบางมาก เพราะจำนวนสมาชิกของพระคุณอยู่เพียง 4,530 คน เมื่อมีการจัดตั้งพระคุณ

¹³ กฎสด ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 159 - 160.

¹⁴ กฎสด ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 159.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 160.

กรรมการเกาหลีชั้น คิมจึงทุ่มเทความพยายามในการขยายฐานของพรรคให้แตกแขนงออกไปมากที่สุด พร้อม ๆ กับเน้นอุดมการณ์และวินัย รวมทั้งการเข้าหามวลชนด้วยตัวเอง เพื่อแสดงความจริงใจ ขณะเดียวกันก็เป็นการกระตุ้นให้มวลชนกระตือรือล้นในการนำนโยบายพรรคราชไปปฏิบัติ จนประชาชนมีความตื่นตัว ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน มีความคุ้นเคย และมีภาพของคิมอิล ซูงเป็นภาพของผู้นำที่จริงใจและจริงจังในการนำประเทศสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้าน นับเป็นการสร้างภาพพจน์ของลัทธิผู้นำ (Elitism) ให้กับตัวเขา พร้อมกับการทำให้พรรคราชเป็นพรรคร่วมชน อันมีส่วนสำคัญในการค้าจุนอำนาจทางการเมืองที่พรรคราชโดยเฉพาะ คิมครอบครองติดต่อกันกว่า 40 ปี

และอาจเป็นด้วยการสร้าง “ บาร์มี ” ในฐานะผู้นำให้กับตนเองนี้เอง ที่ทำให้การประกาศความคิดแบบจูเช่ (Chuch'e Idea) ของคิม อิล ซูง ได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่จากประชาชน และถูกยกเป็นอิทธิพล และความคิดทางการเมืองที่สอดคล้องอยู่ในรัฐธรรมนูญปี 1972¹⁶ ซึ่งกำหนดโครงสร้างของความสัมพันธ์ทางการเมืองของเกาหลีเหนือมาจนถึงปัจจุบัน ความคิดจูเช่นี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การเมืองชาติที่แท้จริงของประเทศ การพึ่งพาตนเองในการเศรษฐกิจ และการพึ่งตนเองในการป้องกันประเทศ

ในการเมือง ความคิดจูเช่เป็นการลบความเป็นโซเวียตในโครงสร้างการเมืองที่สืบทอดมาจาก

นอกจากนี้ ความคิดจูเช่ (ในรัฐธรรมนูญ) ยังเป็นโอกาสให้คิมควบคุมอำนาจสู่คุณย์กลาง (คณาจักร) ได้กระชับยิ่งขึ้น เช่น การลดสมาชิกโภลิบูโร (Poliburo) ของพรรคกรรมการจาก 25 คนให้เหลือเพียง 15 คน เพื่อให้ความเสี่ยงในการ “ เลือกคนผิด ” มีน้อยลงการเพิ่มอำนาจมหาศาลให้กับประธานาธิบดี อันเป็นระบบใหม่แทนระบบคณะกรรมการประธานาธิบดีไม่เพียงแต่เป็นประมุขสูงสุดของรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหารเท่านั้น แต่ยังดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะกรรมการกลางประชาชน ผู้บัญชาการสูงสุดกองทัพแห่งชาติ และมีอำนาจในการอนุมัติหรือยกเลิกกฎหมาย และการมีความสัมพันธ์ทางการทุกๆ กับต่างประเทศ ในอีกด้านหนึ่ง “ จูเช่ ” คุ้มครองจะทำให้กลไกของรัฐແທบทั้งสิ้นตกอยู่ในมือของคิม อิล ซูงแต่ผู้เดียว

คิม อิล ซูง ย้ำแก่ชาวเกาหลีเหนือเสมอว่า “ ชาวเกาหลีทุกคนต้องรับผิดชอบต่อจุดมุ่งหมายของตนเอง เพราะทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาอยู่ในประเทศและกำหนดโชคชะตาของตนเอง ”¹⁷ คำว่า “ จุดมุ่งหมาย ” ในที่นี่ก็คือ การบรรลุการเป็นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิการทำการทำให้เป็นโซเวียต (Sovietization) ในช่วงหลังสงครามโลกใหม่ ๆ และเป็นการสร้างความอิสระทางการเมือง และพยายามพึ่งตนเองของเกาหลีเหนือ อันมีส่วนสำคัญที่ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองภายในไม่ได้รับผลกระทบเทือนมากนักจากการเปลี่ยนแปลงของการเมืองโลกภายนอก เช่น ในยุโรปตะวันออก

¹⁶ เป้องหลังเป้องหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือ ความต้องการที่จะเป็นกลาง (และอิสระ) จากความขัดแย้งระหว่างโซเวียตและจีน คิมอิลซูงระบุนักว่า โซเวียตเป็นผู้สนับสนุนตนและให้ความช่วยเหลือแก่เกาหลีเหนือແທบทุกด้านเมื่อตั้งประเทศในสังคมการเมืองไม่ได้ร่วมรับ เพราะไม่ต้องการเผชิญหน้ากับสหภาพ แต่ก็ช่วยด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ ขณะที่จีนได้เข้าร่วมรับเคียงข้าง แลกภูมิประเทศให้ไว้ได้ คิมและชาวเกาหลีเหนือรู้สึกเป็นหนึ่งกันอยู่กุญแจเงื่อนยุ่งมาก เมื่อ “ ผู้เมืองกุญแจ ” ขัดแย้งกัน คิมจึงพยายามวางแผนตัวเป็นกลาง ขณะเดียวกันก็พยายามถอยห่างและพึ่งตนเองมากขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงเป็นสมมือนคำประกาศความพยายามนี้

¹⁷ เศรษฐพันธ์ ประจำวงศ์, “ ปัญหาการรวมเกาหลี ”, เอเชียนรีวิวส์, 11 : 3 (ก.ย. - ธ.ค., 2533), หน้า 57.

มิวนิสต์ที่สมบูรณ์ และ (อาจจะ?) โดยมีคิม อิล ชูง เป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ (Great Leader) และเป็นสาหหลัก ของสถาบันทางการเมือง

การเมืองของเกาหลีเหนือจากครรษณ์ที่ 70 ถึง 90 จึงเป็นการเมืองที่วางอยู่บนรากฐานแห่งระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และระบบเชื่อผู้นำที่ยิ่งใหญ่มากอย่างมั่งคง แม้จะมีการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมือง ในโซเวียตในครรษณ์ที่ 80 การเคลื่อนไหวของขบวนการประชาธิปไตยครั้งใหญ่ในจีน ก่อนการล่มสลายของคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก และ “ อาณาจักร ” โซเวียต แต่ “ ความถูกต้อง ” ของระบบการเมืองของเกาหลีเหนือก็แทบไม่ได้รับผลกระทบเทื่อน โดยเฉพาะความครัวทรา-เชื่อมั่นต่อคิม อิล ชูง ด้วยปัจจัยทั้งหลายดังกล่าว ความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกจึงมีผลต่อการเมืองภายในของเกาหลีเหนืออยกว่าที่อาจจะเป็น

เศรษฐกิจ

นับแต่พรรคคอมมิวนิสต์เข้ามีบทบาทในเกาหลีเหนือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศได้เกิดขึ้นเรื่อยมา เริ่มจากภายหลังการปลดแอกกีดี มีการประกาศใช้โครงการปฏิรูปประชาธิปไตยประชาชน (1945 - 1948) โฉนกิจการทุกชนิดของชาญญู่ปุน และนายทุนเกาหลีมาเป็นของรัฐ ยีด-บุกเบิก-และจัดสร้างที่ดิน ทำให้ชาวนามากกว่า 720,000 ครอบครัวได้รับประโยชน์ดังกล่าว¹⁸

หลังจากสิ้นสงครามเกาหลีสงบลง คิม อิล ชูง ยอมรับอย่างเปิดเผยว่า เศรษฐกิจของประเทศถูกทำลายอย่างย่อยยับ และเสนอการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยการประกาศโครงการนูรณะประเทศหลังสงคราม (1953 - 1956) อันเป็นการวางแผนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

เลียนแบบโซเวียต เช่นเดียวกับประเทศที่กล้ายเป็นคอมมิวนิสต์ใหม่ - รวมทั้งจีน นั่นคือ การเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจ ควบคู่กับการปฏิรูปเกษตรกรรมเป็นベースหมายรอง พร้อมๆ กันคิมได้นำระบบสหกรณ์การเกษตรชนิดมี 3 แบบให้เลือก และนำมาใช้ได้ประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ดังจะเห็นได้จากการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารอย่างเด็ดขาดตั้งแต่ปี 1956 นอกจากนี้ เกาหลีเหนือก็ยังได้รับความช่วยเหลือจากมิตรประเทศค่ายคอมมิวนิสต์อย่างมหาศาล โดยเฉพาะจากโซเวียต ซึ่งได้ทำสัญญาให้ความช่วยเหลือเป็นมูลค่า 250 ล้านเหรียญสหรัฐ (1953) และจากจีน ซึ่งทำสัญญาให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ 10 ปี (1953) เศรษฐกิจของเกาหลีเหนือจึงฟื้นตัวและรุ่งหน้าไปอย่างรวดเร็ว

หลังจากประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว รัฐบาลก็ประกาศการปฏิรูปเศรษฐกิจช่วงที่ 2 โดยมุ่งที่การนำประเทศสูงสังคมนิยมอุตสาหกรรมเต็มตัว โดยใช้โครงการเศรษฐกิจ 5 ปีแรก (1957 - 1961) และโครงการเศรษฐกิจ 7 ปีหลัง (1961 - 1967)¹⁹

ในปี 1957 รัฐบาลเกาหลีเหนือได้ประกาศใช้นโยบายสำคัญ คือ จอลลิมา (Chollima) ซึ่งหมายความว่า การเคลื่อนไหวของม้าบิน โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างประเทศให้ทันสมัยรุ่งเรือง โดยมุ่งที่จะเปลี่ยนสังคมจากกึ่งเกษตรกรรมกึ่งอุตสาหกรรมให้ก้าวสู่สังคมนิยมอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยการรณรงค์มวลชน และทรัพยากรภัยในประเทศทั้งหมดตามข่ายการผลิต ทั้งส่วนอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมที่มีอยู่เดิม ให้เป็นฐานรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักอย่างจริงจัง มีการแบ่งหน่วยการผลิตออกเป็นคอมมูน

¹⁸ Ilpyong Kim, Communist Politics in North Korea (New York : Praeger Publisher, 1975), p. 10, อ้างใน กฎดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 170.

¹⁹ กฎดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 169.

ขนาดเต็ม 3,863 คดม³ (ขนาดเดิมกว่าคดม³เดิม)²⁰ และปฏิบัติตามขั้นตอน “ ม้ายิน ” คือ 1) ลดอำนาจบริหารของรัฐบาลกลางที่เกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจให้น้อยลง และเพิ่มอำนาจการตัดสินใจ และวางแผนนโยบายแก่หน่วยปกครองท้องถิ่น 2) สร้างระบบผู้นำร่วมให้สหกรณ์การเกษตรและโรงงานอุตสาหกรรม 3) เน้นย้ำนโยบายแนวทางมวลชน เพื่อเร่งร้าให้สมาชิกหน่วยผลิตเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการ²¹ มีการยกเว้นกว่า ในช่วง 20 ปีแรกของการพัฒนาประเทศ โครงการม้ายินเป็นเครื่องหมายย้ำถึงความสำเร็จที่ “ นำทัพ ” ไม่น้อยไปกว่าขั้นตอนการพัฒนาของประเทศไทยอุตสาหกรรมมั่งคั่งทั่วโลก ”²²

อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าทศวรรษที่ 1970 เศรษฐกิจของเกษตรที่ต้องได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจระห่ำห่วงประเทศไทยขึ้น ”ไม่ว่าจะเป็นความบ้านบ่วนของราคาน้ำมันดิบที่ถูกตัวขึ้นกว่าเดิมหลายครั้ง ตั้งแต่ต้นทศวรรษ ความไม่แนนอนของราคสินแร่และโลหะต่างๆ ซึ่งเป็นสินค้าออกสำคัญของเกษตรที่เนื้อ ความเสื่อมของเครื่องจักรกลภายใน การขาดประสบการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศอันเป็นผลจากแรงบีบของระบบทุนนิยมโลก และการทุ่มเทงบประมาณในกับการทหารเพื่อสนองนโยบายพึงตนเองในการป้องกันประเทศไทย

นอกจากนี้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เริ่มเกิดขึ้นในทศวรรษที่ 1970 เรื่อยมาจนปัจจุบันน่าจะมีสาเหตุมาจากการระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมของระบบที่ยกเลิกกรรมสิทธิ์เอกสารนี้ เพราะถือว่าเป็นที่มาของการขุดรีด

ทางเศรษฐกิจและชันชั้นทางสังคม จึงนำระบบการเมืองที่มีหน่วยงานกลาง (ในนามสาธารณรัฐ) เป็นผู้จัดการกำหนดชีวิตทางเศรษฐกิจทั้งหมดว่า จะผลิตอะไร มากน้อยเพียงใด ใครผลิต เมื่อไร ฯลฯ (ข้อที่นำสังเกตคือ แทนที่สังคมนิยมทางเศรษฐกิจจะเป็นการกระจายอำนาจสู่ประชาชนส่วนใหญ่ แต่อำนาจกลับตกอยู่ที่เครือข่ายของหน่วยงานของสาธารณรัฐ และนั่นคือ ระบบราชการใหญ่โดยมีมาที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกมิติของชีวิตทางเศรษฐกิจ) แต่ถึงกระนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ตั้งแต่เป้าหมายการผลิต การจัดการ ระดับราคาสินค้า การแลกเปลี่ยนเงินตรา ฯลฯ น่าจะเป็นสิ่งที่ชับช้อนเกินกว่าสูง ” คณตลาด ” กกลุ่มได้กลุ่มหนึ่งจะงมงายได้ ผลก็คือ การผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ระบบค้าจ้างตอบแทนไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ เกิดระบบตลาดมีด ซึ่งมีราคาสินค้าขึ้นลงตามอุปสงค์และอุปทาน ขึ้นมาแทนตลาดสว่างที่ไม่อาจตอบสนองได้ แม้จะมีการสร้าง ” นักการจัดการ ” สำหรับสังคมนิยม แต่ปัญหาที่ยังคงอยู่ เพราะปัญหาทั้งหลายมิใช่เป็นเพียงปัญหาเทคนิคการจัดการธุรกิจ แต่ปัญหาจาก การที่ระบบยอมให้อำนาจในการกำหนดชีวิตทางเศรษฐกิจตกอยู่ในมือคนเพียงกลุ่มเดียวคือ ในมือของระบบราชการและพระรัตนโกสินทร์ในนามสาธารณรัฐ²³ ดังนั้น หากความคิดที่ว่า ระบบเศรษฐกิจทั้งหมดของสังคมเป็นสิ่งที่ ชับช้อนเกินกว่า ที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญไทย จึงเป็นปัญหาเศรษฐกิจจากทศวรรษที่ 1970 ก็น่าจะมาจากตัวระบบ และน่าจะทำให้เกิดปัญหามากขึ้นในระยะยาว หรือในระยะต่อไป

²⁰ เศรษฐพันธ์ กระจั่งวงศ์, อ้างแล้ว, หน้า 57.

²¹ ภูวดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 175.

²² เรืองดียะกัน, หน้า 176.

²³ รังษัย วินิจฉกุล. “ สังคมนิยมเอเชีย บทเรียนบางประการจากยุโรปตะวันออก และแนวโน้มอนาคตของสังคมนิยมเอเชีย ”, เอเชียบริทัฟน์, 11 : 3 (ก.ย. - ธ.ค., 2533), หน้า 80 - 82.

อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันเศรษฐกิจของเกษตรเหนือคูเมืองจะ “ล้าหลัง” เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรใต้²⁴ แต่การแจกแจงการผลิต การกระจายรายได้ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าของเกษตรเหนือ ก็ทำให้ประชาชนของเกษตรเหนือไม่อุ้ยในสภาพขัดสน อดอยาก นอกจากนี้ เกษตรเหนือยังถือนโยบายพึ่งตนเอง ทางเศรษฐกิจ และมีการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังหลายทศวรรษ ดังจะเห็นได้จากการปฏิเสธการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การ COMECON ซึ่งน่าจะทำให้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการเมืองระหว่างประเทศน้อย แต่ถึงแม้เกษตรเหนือจะปิดประเทศและเลี้ยงตัวเองได้ ระบบทุนนิยมโลกก็ต้อง ๆ บีบให้เกษตรเหนือเปิดประเทศมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา แม้เกษตรเหนือจะไม่เปิดกว้างทันทีเช่นเดิม แต่เกษตรเหนือก็ได้มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับต่างประเทศมากขึ้น เช่นการทำสัญญาทางการค้ากับไทย ในปี 1980 และน่าจะหมายถึงการน่าจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกมากขึ้น

สังค์

การปฏิวัติอันธรรมและการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งในความคิดของพรัคคอมมิวนิสต์เกษตรเหนือ เพราะการจะบรรลุสุขภาวะและวัฒนธรรมแบบคอมมิวนิสต์ได้ ประชาชนจำเป็นต้องทิ้งคุณค่าและวัฒนธรรม “ครัวครึ” ที่สังสมกับมาตรฐานพื้นบ้านเสียก่อน การปลูกฝังคุณค่าและวัฒนธรรมสังคมนิยมเป็นสิ่งที่เกษตรเหนือจะกระทำการพร้อมกันโดยผ่านเครื่องมือหลาย ๆ อย่างเครื่องมือที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ การศึกษา ในปี 1945 เกษตรเหนือมีผู้ไม่รู้หนังสือถึง

1,200,000 คน อันเป็นอุปสรรคทั้งในการสร้างคุณค่าวัฒนธรรมสังคมนิยม และการพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นการสร้างความเจริญให้ประเทศ รัฐบาลจึงมุ่งแก้ปัญหาการไม่รู้หนังสือ พร้อมกับปลูกฝังจิตสำนึกรักแรงด้วยการสอนคอมมิวนิสต์ โดยการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับกรรมกรและชาวนา และโรงเรียนระดับกลางตามโรงงานอุตสาหกรรมและสหกรณ์การเกษตรทุกแห่ง และผ่านกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ 7 ปี ในปี 1957 และขยายเป็น 9 ปี ในปี 1967 พร้อม ๆ กันนั้นก็เริ่งจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา จากที่ไม่มีอยู่เลยในสมัยถูกยึดครอง เป็น 130 สถาบันในปี 1970 และมีโรงเรียนเทคนิคชั้นสูงจำนวนมากเพื่อรับการขยายตัวนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งนักเป็นหลัก²⁵

เกษตรเหนือประสบความสำเร็จอย่างสูงในการใช้การศึกษาเพื่อ 1) แก้ไขปัญหาการไม่รู้หนังสือ ในปี 1989 มีประชากรไม่รู้หนังสือไม่ถึง 1% (ขณะที่ในเกษตรใต้ยังมีอยู่ถึง 8%)²⁶ 2) สร้างอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และสร้างศรัทธาในตัวผู้นำ ประชาชนเกษตรเหนือมองคิม อิล ซูง และพระกรรมการในฐานะผู้นำที่ยิ่งใหญ่และเสียสละเพื่อนำประเทศสู่ความเจริญ 3) การสร้างบุคลากรสำหรับภาคอุตสาหกรรม นอกจากสถาบันเทคนิคจะผลิตบุคลากรที่มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอแล้ว ยังมีการฝึกอบรมในโซเวียตและจีนเพื่อตีบด็อกโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่ประเทศไทยอีกด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า หากการศึกษาจะมี “ธรรมชาติ” อยู่ในตัวมันเองอยู่บ้าง “ธรรมชาติ” นี้ก็จะเป็นการปลดปล่อย (Liberate) ทางความคิดแก่ผู้ศึกษา ดังนั้นการปลดปล่อยให้ประชาชนมีการศึกษาในระดับสูง แม้จะเป็นการศึกษาที่เน้นวิทยาศาสตร์ประ-

²⁴ ในปี 1989 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ของเกษตรเหนือมีมูลค่า 17.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขณะที่เกษตรใต้มีถึง 118.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ

²⁵ กฎลด ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 170.

²⁶ เศรษฐพันธ์ กระจางวงศ์, อ้างแล้ว, หน้า 59.

ยุกต์ (เทคโนโลยี) เป็นสำคัญ ไม่ใช่สังคมศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ แนวโน้มของการมีความคิด/ อุดมการณ์ที่ “ แตกต่าง ” จากที่รัฐต้องการก็น่าจะมีสูงขึ้น ไปด้วย แม้จะไม่มีขบวนการประชาริปไตย (หรืออื่น ๆ) ที่จัดตั้งและเคลื่อนไหวต่อสู้กับรัฐอย่างเปิดเผย เช่นในจีน หรือคอมมิวนิสต์ซีกตะวันตก

นอกจากนี้ สังคมโดยรวมของโลกที่ยังมีแนวโน้มที่จะบริโภคข่าวสารกันมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้คน ณ ที่แห่งหนึ่งสามารถถูกส่งผ่านสู่ผู้คนในที่อื่นแห่งหนึ่งได้รับรู้อย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการ “ ปฏิวัติของเทคโนโลยีด้านข่าวสาร ” (?) การปิดกั้น ปิดบู๊ ปิดตา ประชาชานของรัฐ ก็น่าจะเป็นสิ่งที่ทำได้ยากขึ้นทุกที ซึ่งอาจเป็นเพราะความต้องการเทคโนโลยีด้านข่าวสารและการโทรศัพท์ของรัฐเองก็มิได้น้อยไปกว่าประชาชนบางสิ่งบางอย่าง “ ที่นำเสนอ ” จากโลกตะวันตกจึงมีโอกาสที่คนแก่หลีเหลื่องจะได้รับรู้บ้าง คำถามในใจประชาชนจึงอาจเกิดขึ้นได้เสมอหากในเมื่อ ความต้องการเปลี่ยนแปลงภายในของคนแก่หลีเหลื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกจึงมิใช่มิอาจเกิดขึ้นได้เลยก็เดียว (แม้ระบบการเรียนของประเทศไทยจะมีมิวนิสต์ทั่วไปจะเข้มงวดและมีประสิทธิภาพสูง) แต่จะเปลี่ยนหรือไม่ เพียงใดและอย่างไรนั้น คงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

๓. ระบบการเมืองโลกกับความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับโซเวียต และประเทศไทย

เมื่อสังคมโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง การเมืองโลกที่ก่อให้เกิดขึ้นในระบบ 2 ขั้วอำนาจที่ชัดเจน คือ ขั้วสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำกลุ่ม กับ ขั้วเสรีประชาธิปไตย มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำกลุ่ม ทั้งสองขั้วต่างพยายามขยายอิทธิพลของตน โดยวิธีการ

ต่าง ๆ ตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือประเทศเพลื่อนั้นแบบให้เปล่า ไปจนถึงการให้เงินและอาชญากรรมในการเมืองฝ่ายตรงข้ามเพื่อโค่นล้มรัฐบาลและเปลี่ยนแปลงการปกครองความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และได้นำมาสู่สภาวะตึงเครียด ผู้นำกลุ่มทั้งสองก็พยายามเลี่ยงสังคมโดยตรง แต่ใช้การต่อสู้การโฆษณาชวนเชื่อ และการขยายอิทธิพล กดบีบ สนับสนุน หรือที่รู้จักกันในชื่อ สงครามเย็น กันมากกว่า ถึงกระนั้นบางครั้งความขัดแย้งก็ได้ถูกยกเป็นการประท้วงหรือเผชิญหน้ากันทางทหาร โดยผ่านตัวแทน หรือที่เรียกว่า สงครามตัวแทน (Proxy War) สงครามเกาหลี (1950 - 1953) เป็นตัวอย่างหนึ่งของสงครามชนิดนี้

เกาหลีเป็นดินแดนสำคัญทางยุทธศาสตร์สำคัญของโซเวียต ซึ่งโซเวียตไม่อาจปล่อยให้ควบสมุทรเกาหลี ทั้งหมดตกเป็นของฝ่ายเสรีประชาธิปไตยได้ ขณะที่สหรัฐอเมริกาก็ไม่ต้องการให้โซเวียตขยายอิทธิพลมาทางเอเชียตะวันออกเพิ่มขึ้นอีก โดยเฉพาะการมีฐานทัพเรือในคาบสมุทรนี้ ผลก็คือ การแบ่งเขตสำหรับการเข้าปัลตอาวุธหลังสงครามโลกแล้วมาเป็นการสนับสนุนผู้นำของแต่ละฝ่ายให้จัดตั้งรัฐบาลและกดปรับฝ่ายตรงข้าม การที่เกาหลีถูกยกเป็นภัยแล้วและเกาหลีใต้จึงถือได้ว่าเป็นผลผลิตโดยตรงจากการเมืองสองขั้วอำนาจ

เกาหลีเหนือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโซเวียตมากเป็นพิเศษ ในช่วงก่อนสังคมเกาหลี เนื่องจากโซเวียตให้ความช่วยเหลือผู้นำเกาหลีเหนือในการจัดตั้งປรรกาศและให้การรับรองประเทศไทย และช่วยปรับศัตรุทางการเมืองกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเอียนอันซึ่งจึงให้การสนับสนุนอยู่ โซเวียตให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้รับความเสียหายจากสงครามโลก ความสัมพันธ์ในช่วงแรกนี้ เกาหลีเหนือต้องพึ่งพิงโซเวียตในแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดระบบการเมือง การจัดตั้งและกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร สถาบัน การกฎหมาย การทหาร การต่าง

ประเทศ การศึกษา ตลอดจนวิธีคิด ค่านิยม และชีวิตทางสังคมธรรม จนกล่าวได้ว่า ในช่วง 5 ปีแรกของการกล่าวเป็นประเทศเกาหลีเหนือ ประเทศนี้แทบจะเป็นเพียงรูปริวารของโซเวียต และไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากโซเวียต

สองรามเกาหลีเป็นจุดเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเกาหลีเหนือที่สำคัญจุดหนึ่ง นั่นคือ จันซีชีเพ็ง “ปฏิวัติคอมมิวนิสต์” สำเร็จ 1 ปี ก่อนหน้าสังคม ได้ข้ามมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น กับเกาหลีเหนือ อันเนื่องมาจากการเข้าร่วมรอบอย่างร่วมหัวใจกับ ความรู้สึกของชาวเกาหลีเหนือหลังสังคมนั้นใกล้ชิดกับจันมาก จนกลายเป็น “หนึ่บุณคุณ” เมื่อบุตรชายของHEMAเจื่อตุงต้องมาเสียชีวิตในสังคมนอกจานนี้ เมื่อสิ้นสังคมจีนยังยกหนี้สินเดิมให้เกาหลีเหนือ และให้ความช่วยเหลือที่มีมูลค่ามากกว่าโซเวียต (แม้โซเวียตจะเห็นสัญญาให้ความช่วยเหลือก่อนจีนประมาณ 2 เดือน)²⁷

ในช่วงพื้นที่นี้เศรษฐกิจและสังคมหลังสังคมเกาหลี เกาหลีเหนือเอนเอียงมาทางจีนมากขึ้น แม้จะไม่มากเท่าการพึ่งพิงโซเวียตในช่วงหลังสังคมโลกแต่การเข้ามามืออิทธิพลในระยะนี้ของจีน ก็ไม่ได้ทำให้อิทธิพลของโซเวียตลดน้อยลงแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะสถาалиน ซึ่งเป็นผู้ช่วยให้คิม อิล ซูง มีอำนาจ ยังมีชีวิตอยู่ และยังให้ความช่วยเหลือทางการทหาร ตลอดจนเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของโซเวียตยังมีความสำคัญต่อเกาหลีเหนืออยู่มาก²⁸

ความสัมพันธ์ของเกาหลีเหนือกับโซเวียตมาถึงช่วงเสื่อมคลายภายหลังสิ้นสมัยสถาалиน เมื่อครุสซอฟ

ผู้นำคนใหม่ของโซเวียตปฏิเสธลัทธิสถาалиน และเมื่อยาวยอยู่ร่วมกันโดยสันติภาพฝ่ายตะวันตก ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างโซเวียตกับจีน ในระยะแรกนี้เกาหลีเหนือยังต้องการความช่วยเหลือจากทั้งโซเวียตและจีน เกาหลีเหนือจึงพยายามรักษาความสัมพันธ์ยังกับทั้งสองฝ่าย โดยไม่ผูกพันกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายหนึ่งโดยมากเกินไป ขณะเดียวกันก็พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศภายใต้ความขัดแย้งนี้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากการแข่งขันกันเมื่อกำหนดวิธีการต่อเกาหลีเหนือ ด้วยการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหาร อย่างไรก็ตามเกาหลีเหนือก็ยังมีท่าทีโ่อนเยิงมาทางจีนมากกว่าอันอาจเนื่องมาจากสนธิสัญญาให้ความช่วยเหลือของจีนไม่ได้กำหนดระยะเวลา ขณะที่ของโซเวียตกำหนดไว้ 10 ปี และดูเหมือนว่า คิม อิล ซูง จะคิดเห็นด้วยเมื่อ Hera เจื่อ ตุน ประธานครุสซอฟว่าเป็นพวกนิยมลัทธิแก้ (Revisionist) และไม่เข้าร่วมประชุมองค์กรคอมมิวนิสต์สากล ความสัมพันธ์ของเกาหลีเหนือกับโซเวียตในช่วงนี้จึงตกต่ำลงเรื่อยๆ จนถึงขั้นที่โซเวียตตัดความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เกาหลีเหนือ²⁹

ต่อมาในปี 1964 - 1965 ความสัมพันธ์กับโซเวียตก็เริ่มดีขึ้นอีกครั้ง ขณะที่ความสัมพันธ์กับจีนริมแม่น้ำ แต่การผลการบทอย่างรุนแรงจากการปฏิวัติสังคมของจีน ทำให้เจ้ารัฐหันมาสนใจเกาหลีเหนือมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อการโจมตี คิม อิล ซูง ว่าเป็นพวกลัทธิแก้และเป็นสมนุษของครุสซอฟ³⁰ นอกจากนี้ การที่ผู้นำจีนปฏิเสธข้อเสนอของหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ญี่ปุ่นที่เสนอให้ประเทศไทยคอมมิวนิสต์ร่วมมือกันทางกำลัง ในการตอบโต้สหรัฐในสังคมเวียดนาม ก็ไม่

²⁷ ภูวดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 171 - 172.

²⁸ สมลักษณ์ สั่งสัมพันธ์, “บทบาทของจีนในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในคาดสมุทรเกาหลี”, เอเชียปริภัณฑ์ 5 : 3 (ก.ย. - ธ.ค., 2527), หน้า 55.

²⁹ สมลักษณ์ สั่งสัมพันธ์, “ปัญหาการรวมเกาหลี”, เอเชียปริภัณฑ์, 3 : 3 (ก.พ. - มี.ค., 2525), หน้า 107.

³⁰ ภูวดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 181.

เป็นที่พอใจของประเทศคอมมิวนิสต์ทั่วไป และน่าจะรวมถึงคิม อิล ซูง ด้วย³¹ ในขณะเดียวกัน เมื่อครุส ชอฟหมัดอ่านเจ้า ผู้นำคนใหม่ของโซเวียตได้เสนอความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารขนาดใหญ่ จนทำให้การค้าระหว่างเกาหลีเหนือกับโซเวียตเพิ่มขึ้นถึง 68% ของปริมาณการค้าทั้งหมดในปี 1968 ขณะที่การค้ากับจีนในปีเดียวกันมีเพียง 11% เท่านั้น³² ในเมืองเกาหลีเหนือ เกาหลีเหนือน่าจะไม่ลังเลนักในการ “คืนดี” กับโซเวียต เมื่อความสัมพันธ์กับจีนยังคง เพราะเกาหลีเหนือต้องการความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เพื่อให้แผน 7 ปีประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ การตัดความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจในสมัยครุสชอฟทำให้ความสามารถในการบังคับประเดชของเกาหลีเหนือเสื่อมถอยลง ขณะที่ในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างกำลังให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาท่าอากาศยานแก่เกาหลีใต้และญี่ปุ่น³³

ผลจากการแข่งขันเข้ามืออิทธิพลในเกาหลีเหนือ ของจีนและโซเวียตตั้งแต่สองคราวแรก นอกจากจะทำให้เกาหลีเหนือต้องดำเนินนโยบายไม่ผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไปแล้ว ยังกระตุ้นให้เกาหลีเหนือหาแนวทางในการ “เป็นกลาง” นั่นคือ ต้องเป็นอิสระและพึงตนเองมากขึ้น ผลของความพยายามนี้ก็คือ ความคิดเห็น ซึ่งได้กล่าวไปแล้ว ประเด็นที่จะซื้อในที่นี่ คือ ความคิดดังกล่าวเนี่ยได้กล่าวเป็นพื้นฐานของการเมืองเกาหลี ในการปรับตัวในโลกยุคฟ่อนคลายความคึ่-เครียด (De'tente) ในทศวรรษที่ 1970

เกาหลีเหนือปรับนโยบายต่างประเทศได้ค่อน

ขึ้นดี ในระยะแรกในยุคฟ่อนคลายความคึ่-เครียด จากการมีความสัมพันธ์ทางการค้าของจีนกับสร้าง เมื่อการปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลง จีนได้เริ่งปรับปรุงความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือ ซึ่งก็ได้รับการตอบสนองอย่างดีจากเกาหลีเหนือ และการที่โซเวียตต้องการผ่อนคลายความตึงเครียดกับสร้างฯ และญี่ปุ่นแม้ส่วนแก่ญี่ปุ่น กับจีนโดยนายของโซเวียตต่อเกาหลีเหนือ แต่เกาหลีเหนือก็สามารถจัดการกับสถานการณ์ใหม่ได้ ด้วยการหันมาประมิณฐานะและนโยบายของตนใหม่ อันมีส่วนหลักด้านให้เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้หันหน้าเข้าหากัน และออกແຄลงการณ์เหนือ-ใต้ (North-South Communiqué)³⁴ นอกจากนี้ เกาหลีเหนือยังพยายามสืบทอดนาฏะตามมองในการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น องค์กรอนามัยโลก การเปิดสัมพันธ์ไม่ตรีทางการค้าและการค้ากับประเทศไทย ฯลฯ รวมทั้งการกู้เงินจำนวนมากจากประเทศประชาธิปไตย เช่น ญี่ปุ่น และประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย³⁵ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ครึ่งหลังของทศวรรษ 1970 ต้นทศวรรษ 1980 เกาหลีเหนือก็เริ่มเผชิญกับความเสื่อมถอยทางการค้า³⁶ เนื่องจากความเชื่องช้าในการปรับนโยบายท่ามกลางการเมืองโลกระบบหลายขั้วที่เปลี่ยนแปลงก่อนข้างรวดเร็ว เกาหลีได้ดูเหมือนจะ “นำหน้า” เกาหลีเหนือไปในด้านการค้า จากการนำนโยบายฝ่ายเหนือ (Northern Policy) คือ การสร้างความสัมพันธ์ทางการค้ากับทุกประเทศไม่ยกเว้นประเทศที่ให้การรับรองเกาหลีเหนือเช่นเดิม และมุ่งเน้นมาที่

³¹ กฎดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 181.

³² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

³³ สมลักษณ์ สั่งสัมพันธ์, “ปัญหาการรวมเกาหลี”, อ้างแล้ว, หน้า 103.

³⁴ กฎดล ทรงประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 182.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 183.

³⁶ วิภา อุตมัณฑ์, “ความหมายและผลกระทบต่อเกาหลีเหนือ และมองโกเลีย”, อ้างแล้ว, หน้า 78.

ประเทศคอมมิวนิสต์ ดังจะเห็นได้จาก การสร้างสัมพันธ์กับโซเวียต-สั่งนักกรีชา ศิลปิน และนักวิชาการ เข้าร่วมประชุมในโซเวียตในปี 1973 แบ่งข่ายกันหันหน้า ในโซเวียตปี 1977 สั่งรัฐมนตรีเข้าประชุมในโซเวียต ปี 1979 ขณะที่เกาหลีเหนือซึ่ง “ล้าหลัง” กว่า จากการยังนำนโยบายเชิงรุก (Offensive Policy) มาใช้ ผิดสถานการณ์ เช่น เมื่อนายคิสซิงเจอร์เสนอในปี 1975 และ 1976 ให้มีการประชุมระหว่างมหาอำนาจ 4 ฝ่าย (Four Powers Conference) เพื่อหารือในการแก้ไข ปัญหาเกาหลี แต่เกาหลีเหนือกลับปฏิเสธข้อเสนอ ดังกล่าว และเรียกร้องให้มีการเจรจาโดยตรงระหว่าง เกาหลีเหนือและสหราชอาณาจักร โดยไม่มีเกาหลีใต้เข้าร่วม แม้แต่ โซเวียตเองก็ยังแสดงความเห็นว่า การตกลงกันระหว่าง เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้เป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ไข ปัญหาเกาหลี³⁷ หรืออีกกรณีหนึ่งคือ การพยายาม เจรจาเพื่อจัดทีมเข้าแข่งขันกีฬาร่วมกันของเกาหลีใต้ และเกาหลีเหนือ ในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่lothสแตนเจลลีส ในปี 1984 ซึ่งต้องล้มเลิกไปเนื่องจากเกาหลีเหนือบอยคอตการแข่งขัน แต่เกาหลีเหนือก็ยังไม่ เสียหน้าเท่าไรนัก เนื่องจากโซเวียตได้บอยคอตการ แข่งขันครั้งนั้นด้วย ต่างกับการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ในสีปีต่อมา ซึ่งมีเกาหลีใต้เป็นเจ้าภาพ เกาหลีเหนือ ได้เรียกร้องให้ประเทศไทยเป็น仲介ในการแข่งขัน เช่นกัน แต่ครั้งนี้ไม่มีประเทศไทยร่วมมือกับเกาหลีเหนือ ยกเว้นเพียง คิวบานะและอัลบานีเดียว³⁸

การปรับตัวที่เรื่องข้าของเกาหลีเหนือ ขณะที่ ทรงครามเย็นลดความรุนแรงลงมากแล้ว ทำให้ความ สัมพันธ์ระหว่างเกาหลีเหนือและสหภาพโซเวียต ดังแต่

ทศวรรษที่ 80 ไม่แจ่มใสนัก โดยเฉพาะในครึ่งหลัง ของทศวรรษ เมื่อนายกอร์บากอฟขึ้นสู่อำนาจ และนำนโยบาย “ปรับ” และ “เบิด” มาใช้ทำลายเส้นแบ่ง ระหว่างอุดมการณ์ที่แตกต่างระหว่างประเทศไทย อย่างไร ก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า ในทศวรรษสุดท้ายของโซเวียต เกาหลีเหนือและโซเวียตยังต้องต่อสู้กับกันและกัน โดยโซเวียตต้องการใช้ท่าเรือนาจิน (Najin) ของ เกาหลีเหนือแทนการใช้ท่าเรือคลีวิสต์อยู่ในฤดูหนาว นอกจากนี้ท่าที่ไม่ดีต้องการให้เกาหลีเหนือใกล้ชิดกับ จีนมากนักยังคงมีอยู่บ้าง ส่วนเกาหลีเหนือยังคงรักษา ความสัมพันธ์แม้เกาหลีเหนือจะรู้ดีว่า โซเวียตจะไม่ สนับสนุนให้เกาหลีเหนือใช้กำลังต่อเกาหลีใต้อีกต่อไป เกาหลีเหนือยังต้องต่อสู้กับพากษาโซเวียตทางด้านเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและการทหาร³⁹ ในทศวรรษ สุดท้ายของโซเวียต หัวสองจึงยังคงรักษาความสัมพันธ์ กันต่อไปด้วยผลประโยชน์ที่ “ไม่จำเป็น” เช่น 40 - 50 ปีก่อน

เกาหลีเหนือในทศวรรษที่ 1980 จึงเป็นเกาหลี เนื่องผู้ได้รับ “บทเรียน” จากการดำเนินนโยบาย ที่ดูเหมือนจะ “ผิดพลาด” ความสัมพันธ์ที่ไม่เหมือนเดิมกับโซเวียตในสมัยกอร์บากอฟทำให้เกาหลีเหนือ โดดเดี่ยวมากขึ้น (ซึ่งอาจเป็นที่พอยใจของเกาหลีใต้) ทางเลือกสองทางในปลายทศวรรษของเกาหลีเหนือ คือ การเปิดประเทศมากขึ้นโดยไม่แบ่งอุดมการณ์ของ ชาติอีกต่อไป หรือ ปิดประเทศ ไม่ແຍแสต่ความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก และหันมาพึ่งจีนมากขึ้น ดูเหมือนเกาหลีเหนือจะทำทั้งสองอย่าง แต่ยัง แรกยังไม่เต็มที่นัก ขณะที่อย่างหลัง โดยเฉพาะเมื่อ

³⁷ พัชรี สิโรส, “วิเคราะห์วิกฤติการณ์บนความสมุทรเกาหลี”, วัชราศาสตร์สาร, 3 :2 (มกราคม, 2519), หน้า 63 - 63.

³⁸ วิภา อุตมฉันท์, อ้างแล้ว, หน้า 78.

³⁹ สมลักษณ์ สั่งสัมพันธ์, “บทบาทของจีนในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในความสมุทรเกาหลี”, อ้างแล้ว, หน้า 57.

โซเวียตล่มสลายแล้ว ดูจะเป็นสิ่งที่เกาหลีเห็นอ่อนใจ กระทำมากกว่า จนมีผู้กล่าวว่า “บังจุบันเกาหลีเห็นอ ติดต่อกับโลกภายนอกโดยผ่านประเทศจีนท่านนั้น”⁴⁰ เกาหลีเห็นคงจะต้องพบกับความกดดันจาก “สากระ” เพิ่มขึ้น เพราะการเปิดประชุมเพียง “แบ่ง ๆ” ดูจะยังไม่เพียงพอสำหรับโลกลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต

4. คำถานและคำตอบที่เป็นไปได้

หลังจากสหภาพโซเวียตหรือรัฐแบบจักรวรรดิรัฐสุดท้ายของโลกล่มสลายลง⁴¹ คำถานหนึ่งที่เข้ามาสู่ความสนใจของผู้คนทั่วไปคือ จะเกิดผลกระทบอะไรบ้างต่อประเทศสังคมนิยมในเอเชีย และอนาคตของประเทศเหล่านี้จะเป็นอย่างไร แต่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่ใครคาดการณ์ได้ ผู้เขียนจะไม่พยายามหาคำตอบที่สำเร็จรูปหรือสมบูรณ์แต่อย่างใด แต่จะเสนอประเด็นและข้อสังเกตบางประการ จากบทวิเคราะห์ทั้งสองที่อภิปรายมาแล้ว เพื่อหาแนวโน้มกว้าง ๆ ของคำตอบที่เป็นไปได้ และแน่นอน คำถานที่ถานกันมากที่สุดสำหรับกรณีเกาหลีเห็นอ คือ การรวมชาติ และการปฏิรูป

1. การรวมชาติ

กว่า 50 ปีที่ผ่านมา民族แต่คานสมุทรเกาหลีถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ ความพยายามรวมชาติมี

ปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเวลา โดยระยะแรกทั้งสองฝ่ายให้ความสนใจกับการรวมชาติโดยใช้กำลังทหาร สองครั้ง เกาหลีได้ให้คำตอบว่า เป็นไปไม่ได้ นับเป็นคำตอบราคานะที่สุดที่ชาวเกาหลีเคย jáyma ถึงกระนั้น ความพยายามที่จะรวมชาติโดยใช้กำลังทหารก็ไม่ได้สิ้นสุดลงในทันที ตลอดช่วงสหกรรมยัง ทั้งสองฝ่ายต่างยังเตรียมกำลังทหาร ไม่เพียงให้มีความสามารถในการบังกันท่านนั้น แต่เป็นการเตรียมสมรรถนะในชิงรุกด้วยพร้อม ๆ กันนั้น ทั้งสองฝ่ายก็ได้เจรจาเพื่อการรวมชาติ ด้วย แต่การเจรจาในช่วงสหกรรมยังนี้ ทั้งสองฝ่ายยังมีท่าทีแข็งกร้าวอยู่มาก นอกจากนี้ การเจรจาในช่วงดังกล่าวบังเอิญไม่อ่าวยแยกออกได้ง่ายว่าเป็นเพื่อการรวมชาติอย่างแท้จริง หรือเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ⁴²

เมื่อการเมืองโลกเข้าสู่สหภาพผ่อนคลายความตึง-เครียด การรวมชาติโดยใช้กำลังดูจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะมหาอำนาจที่เคยสนับสนุนทั้งสองฝ่ายไม่ต้องการนำตัวเองเข้าสู่สหกรรม หรือ แม้แต่ขัดแย้งต่อไปอีก ถึงกระนั้นการรวมชาติตัด้วยการเจรจาถึงไม่มีที่ท่าว่าจะคืบหน้าแต่อย่างใด ปัญหา “เบื้องหน้า” หนึ่ง คือ ปัญหาในเบื้องตัวข้อเสนอของแต่ละฝ่าย ก่อนที่เราจะพิจารณาถึงปัญหาและความเป็นไปได้อีก ๆ ผู้เขียนควรสรุปข้อเสนอที่สำคัญของแต่ละฝ่ายดังนี้

ข้อเสนอที่สำคัญของฝ่ายเกาหลีเห็นอ :

1. เกาหลีเห็นอยืนยันให้มีการรวมประเทศใน

⁴⁰ วิกา อุตมฉันท์, อ้างแล้ว, หน้า 77.

⁴¹ หมายถึงรัฐแบบดั้งเดิมที่มีชนชาติหนึ่งปกครองชนชาติอื่น ๆ ในขอบเขตของจักรนั้น ๆ โดยที่ “ชนชาติอื่น” นี้ มีคุณลักษณะและจำนวนมากกว่าที่จะเป็น “ชนกลุ่มน้อย” (Minorities) ซึ่งมีอยู่ในแทนทุกกรุ๊ป รัฐแบบดั้งเดิมนี้ตั้งล้มลายกันไปก่อนหน้าสหภาพโซเวียตหลายศตวรรษแล้ว เช่น จักรวรดิจีน (โบราณ) จักรวรดิโรมัน เหลือเพียงจักรวรดิโซเวียตจักรวรดิสุดท้าย

⁴² พัฒนาการเจรจารวมชาติเกาหลีตั้งแต่ 1953 ถึงปัจจุบัน สมลักษณ์ สังสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ช่วง 1953 - 1960, 1961 - 1970, 1970 - 1979, 1979 ถึงปัจจุบัน สำหรับรายละเอียด โปรดดู สมลักษณ์ สังสัมพันธ์, “ปัญหาการรวมเกาหลี”, อ้างแล้ว, หน้า 86 - 96.

รูปแบบสماพันธ์รัฐ (Confederation State) คือ เป็นการรวมเป็นประเทศเดียวกัน แต่ยังคงรัฐบาลของแต่ละฝ่ายไว้

2. เกาหลีเหนือต้องการให้เกาหลีใต้รื้อถอน กองรีตที่สร้างขึ้นตลอดแนวเขตปลดทหาร

3. เกาหลีเหนือต้องการให้เกาหลีใต้จัดการให้ทหารสหรัฐถอนตัวออกไป

4. เกาหลีเหนือต้องการให้เกาหลีใต้ยกเลิกกฎหมายความมั่นคงแห่งชาติที่ใช้กดปราบผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ และปล่อยนักโทษการเมือง

ข้อเสนอที่สำคัญของฝ่ายเกาหลีใต้ :

1. เกาหลีใต้ยืนยันที่จะรวมประเทศในรูปของเครือจักรภพเกาหลี (Korean Commonwealth) คือรวมกันในขั้นชั่วคราว ก่อนที่จะรวมกันอย่างสมบูรณ์

2. เกาหลีใต้ต้องการให้เกาหลีเหนือรับผิดชอบเรื่องการชุดอุโมงค์ลดเขตปลดทหารเข้ามาในเกาหลีใต้

3. เกาหลีใต้ต้องการให้เกาหลีเหนือลดความตึงเครียดของการก่อการร้ายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในเกาหลีใต้

4. เกาหลีใต้ต้องการให้เกาหลีเหนือปล่อยตัวนักโทษทางการเมืองประมาณ 150,000 คน ซึ่งยังไม่ทราบชะตากรรม⁴³

พิจารณาในแง่ “ ปัญหาเทคนิค ” จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างในความต้องการโครงสร้างการเมือง ร่วมยังมีอยู่ค่อนข้างมาก เกาหลีเหนือยังไม่ต้องการรวมตัวอย่างถาวรสิ่งใดก็ตามจะตอกย้ำในฐานะเสียงเปรียบ อันเนื่องมาจากการเลือกตั้งร่วม เพราะเกาหลีใต้มีประชากรมากกว่าเกาหลีเหนือถึง 15 เท่า เศรษฐกิจที่ใหญ่โตกว่าของเกาหลีใต้จะมีผลให้สถาบันผู้นำของ

เกาหลีเหนืออยู่ในฐานะเสียงเปรียบ⁴⁴ นอกจากนี้ คิม อิล ซูง ยังมีความเลื่อมใสในคุณค่าของระบบคอมมิวนิสต์อย่างเห็นได้ชัด และเตรียมที่จะมอบอำนาจแก่ทายาททางการเมืองของเข้า คือ คิม จอง อิล ขณะที่เกาหลีใต้ต้นไม้ต้องการสماพันธ์เพราเวรูปแบบนี้ จะทำให้ฐานะของเกาหลีเหนือเท่าเทียมกับเกาหลีใต้⁴⁵ เกาหลีใต้ต้องการให้การรวมประเทศเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะผู้นำเกาหลีใต้ตระหนักรู้ว่า ระบบเศรษฐีประชาธิปไตยของตนย่อมเหนือกว่าสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ส่วนปัญหาจากข้อเสนออื่น ๆ เป็นเพียงข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการจัดตั้งอุปสรรคที่แทรกอยู่ในโครงสร้างของสองประเทศ แต่อุปสรรคเหล่านี้ คือ กลไกบังคับและอาชนาจซึ่งกันและกันแม้จะไม่ใช่ประเด็นหลักของความขัดแย้ง แต่ก็เป็นสิ่งประกันความมั่นคง ปลดภัยของแต่ละฝ่ายที่จะตัดออกไม่พิจารณาไม่ได้

ปัญหาจากการรวมโครงสร้างต้านยื่น ๆ พลังงานได้ คือ การรวมโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ประเทศหันสองฝ่ายพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของตนแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เกาหลีเหนือพัฒนาประเทศโดยเน้นการฟื้นฟูภาค內 และการแจกแจงการผลิตในขณะที่เกาหลีใต้พัฒนาโดยเน้นการเติบโต และการฟื้นฟูการค้าระหว่างประเทศ ผลก็คือ ในปัจจุบัน เศรษฐกิจของเกาหลีใต้รุ่นหนักกว่าเกาหลีเหนือหลายเท่า และยังมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเงินทุนสูงมาก นี่คือเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกาหลีเหนือยังไม่ต้องการรวมประเทศอย่างถาวร นอกจากนี้ ปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ อัตราการแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่างของห้องสองประเทศยังแตกต่างกันมาก คือเงินวอนของเกาหลีเหนือมีค่าสูงกว่าเงินวอนของเกาหลีใต้อยู่ถึง 700 เท่า⁴⁶

⁴³ เศรษฐพันธ์ กระจางวงศ์, อ้างแล้ว, หน้า 61 - 62.

⁴⁴ เศรษฐพันธ์ กระจางวงศ์, อ้างแล้ว, หน้า 62.

⁴⁵ สมลักษณ์ สั่งสมพันธ์, “ ปัญหาการรวมเกาหลี ”, อ้างแล้ว, หน้า 87.

⁴⁶ เศรษฐพันธ์ กระจางวงศ์, อ้างแล้ว, หน้า 63.

ในด้านสังคม ชาวເກາຫລີເໜືອແລະໄດ້ຕ່າງກີໄດ້ຮັບການສຶກສາແລກປາກຸກັງຄ່ານິຍມທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ໄນວ່າຈະເປັນຄຸມກາຣົນ ແນວຄວາມງູ້ ຕລອດຈະໜົກສຳກັນດໍາເນີນ ຂໍ້ວິຕົນກາເກາຫລີເໜືອສ່ວນແນກໃຊ້ຂໍ້ວິຕົນເຮັບງ່າຍ ພອມພົກພົກ ເພຣະກາຣແນ່ງໝັ້ນໃນສັງຄົມມີນ້ອຍກວ່າໃນເກາຫລີໄດ້ ທີ່ຈະກະຕືອງເວຼັດແທນພື້ນປະໂຍ້ນພົບສິ່ງສຳຄັງ ດັ່ງນັ້ນ ທ່ານ ມີກາຣົມປະເທດ ທ່າງເກາຫລີເໜືອນ່າຈະເປັນຝ່າຍຖຸກເອົາຮັດເອາເປົ່າຢັບຈາກທ່າງເກາຫລີໄດ້

ຈາກທີ່ກຸລ່າວ່າມາ ເຮັດວຽກເຫັນໄດ້ວ່າ ເກາຫລີເໜືອ ແລກເກາຫລີໄດ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງໃນດ້ານໂຄຮສ້ວງແທນທຸກດ້ານ ກາຣົມປະເທດ (ມອງຈາກແມ່ນຸ້ນ) ມີໂອກາສເກີດຂຶ້ນໄດ້ຍາກ ແຕ່ເນື່ອພິຈາລາວ່າ ໃນນັ່ງຈຸນກາຣເມືອງໂລກໄດ້ເປັນແປລງໄປອີກຂັ້ນໜຶ່ງ ເມື່ອສຫຮູ້ແລກໂສ່ເວີຍຕ່າງ ເຈົ້າຈາລດອາວຸຫຼກັນອ່າງຈົງຈັງແລກເປັນພື້ນມາກຂັ້ນຕັ້ງແຕ່ປະຍາກວຽກ 1980 ກາຣົມສລາຍຂອງສັງຄົມນິຍມຄອມມິວນິສົດໃນຍຸໂປະກ ກາຣົມດ້ວກັນຂອງຍ່ອມວັນທັງສອງແລກກາຣົມສລາຍຂອງໂສ່ເວີຍຕ່າງ ໂດກໃໝ່ກຳລັງເຂົ້າສູ່ສປາພທີ່ໄມ້ມີຂ້າວ່ານາຈ ທ່ານ ມີຄວາມຫມາຍ (ແມ້ຄນອມເວົາກັນຈະມອງວ່າ ມີຂ້າວ່ານາຈເດືອນ ຄື່ອ ສຫຮູ້) ແຕ່ທີ່ແນ່ນອນກວ່າຄື່ອ ໂດກກຳລັງເຂົ້າສູ່ສປາກາຣົມສລາຍທີ່ຈຸນແຮງຂັ້ນ ກາຣົມກຸ່ມ່ານ ເພື່ອເພີ່ມ່ານາຈໃຫ້ກັບຕົນໂອງກຳລັງປະກຸງໃຫ້ເຫັນບ່ອຍຂັ້ນເຊື່ອທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນໃນຍຸໂປະວັນຕາ ເຫຼຸດກາຣົນເໜືອນ່າຈະກະຕືອນດ້ານເກາຫລີເໜືອ ອື່ນ

ໜຶ່ງ ທ່າງເກາຫລີເໜືອນ່າຈະຕະຫຼາກວ່າ ກາຣົມຄຸມກາຣົນສໍາຫວັນກາຣ “ແບ່ງ” ເປັນສິ່ງທີ່ໄມ້ປະໂຍ້ນອົກຕ່ອໄປແລ້ວ ກາຣ “ຮົມ” ຕ່າງໆທີ່ນ້າຈະເປັນກາຣເພີ່ມ່ານາຈໃຫ້ເກົດແອງ ນອກຈາກນີ້ ແນ້ວຍພາຍານໃຊ້ວິຕົນຕົດແບບ “ຄ່າຍ” ກີຍັງໄໝຈາກເປັນໄປໄດ້ ເພຣະ “ຫວັນນ້າຄ່າຍ” ໄມມີອຸ່ນຕ່ອໄປແລ້ວ ແລະສາມາຝຶກທີ່ເຄີຍສັກຄ່າຍຕ່າງກົບຄັກນັ້ນສາມາຝຶກອກຄ່າຍຈົນແບ່ງໄໝ່ອອກວ່າປະເທດໄດ້ອຸ່ນໃນຄ່າຍໄດ້

ສອງ ກາຣົມດ້ວກັນຂອງຍ່ອມວັນນ້າຈະປຸກເຮົາ

ໃຫ້ນັກສຶກສາ ປະຊາທະວິນຕື່ນຕົວເຄີ່ອນໄຫວຮັກຮ້ອງມາກຂຶ້ນ ຩ້ວຍອ່າງນ້ອຍ ນ່າຈະກຳໄໝທີ່ກຳວິຄວາມຕ້ອງກາຣົນທີ່ຈະຮັມຫາຕີ ທີ່ຈະຫຼັງສອງຝ່າຍມື້ອຸ່ນຕ່ອດເວລາ ແລກາຣົນຂອງຍ່ອມວັນນ້າຈະນອກໂດຍນັ້ນວ່າ ຄວາມຕ້ອງກາຣົນພວກເຂາເປັນສິ່ງທີ່ “ເປັນໄປໄດ້” (ແມ້ເຈື່ອນໄຂອົງເຍ່ອມວັນແລກເກາຫລີຈະແຕກຕ່າງກັນນັ້ນ)

ອ່າຍ່າງໄວ້ຕາມ ໂດກທີ່ເປີດກັ້ງ ແລະແຕ່ລະປະເທດ ກົມື້ຄວາມສັມພັນຮ່ວມຕ່ອກໂດຍໄມ້ຕ້ອງຄຳນິ້ນຄຸມກາຣົນທີ່ແຕກຕ່າງ ກີໄດ້ກຳໄໝທັງສອງເກາຫລີເປີດຄວາມສັມພັນຮ່ວມປະເທດທີ່ເຄີຍອຸ່ນຕ່ອງກຳຕົງຕ່າງກັນນັ້ນ ເຊັ່ນ ເກາຫລີທີ່ເປີດຄວາມສັມພັນຮ່ວມກາຮົມກຳຕົງກັບຂັກກົງ ແລະໂປແລນດໃນປີ 1989 ລົງທຸນໃນຈິນ ລົງນາມເປີດກົງຄຸລັກໂວເວີຍຕທີ່ສິ່ງໂປ່ງ ສ່ວນເກາຫລີເໜືອກົກກຳກຳສັ່ງຄູ່ງກາຣົມກຳຕົງກັບໄທຢ ມາເລເຮີຍ ທີ່ຈະເປັນຫຼຸດໃຫ້ກົດບັນຈຸລົບໃນກາຣົມປະເທດ ເກາຫລີ ເພຣະກາຣົມກຳຕົງປະເທດເກາຫລີໝາຍຄື້ນກາຣຍອນຮັບກາຣົມສໍາຫວັນທັງສອງໂດຍພຸດື້ນຍ ແລະນ່າຈະເປັນກາຣຍ້າຄວາມຄິດຂອງຜູ້ນໍາທັງສອງນັ້ນວ່າ ແມ້ໄມ້ກາຣົມປະເທດ ກີ “ໄມ້ເປັນໄຣ” ຄື້ນກະນັ້ນ ເວົ້າກາຣເນີ່ງຮະຫວ່າປະເທດໄດ້ເຫຼືອກັ້ງຕັ້ງແປປ ເອີກຕ່າງໜຶ່ງທີ່ສັນສົນກາຣົມຫາຕົກສົງເກາຫລີທັງສອງນັ້ນຄົວ ນັ້ນຄືກາຣມີກື່ນຈົ່ງເດີວັນໃນສຫປະຊາດໃຫ້

ທາກມອງອ່າຍ່າງກຳບັນຖຸບຸນ ພລປະໂຍ້ນທີ່ເກາຫລີເໜືອແລກໂສ່ເວີຍຕມື້ນັ້ນປາຍຂອງຂໍ້ວິຕົນໂສ່ເວີຍຕ ກົມື້ໄມ້ມາກນັກ ກາຣທີ່ໃນກັນໄດ້ ໂສ່ເວີຍຕຫຍ່າວ່າໄປກີໄມ້ນ່າຈະສັ່ງຜລະໄຣມາກນັກ ນອກຈາກເງິນໜ້າຍເລື່ອຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ເກາຫລີເໜືອກົກກຳຫ່ວຍຕ້າວເອງໄດ້ ແລະມີແຫ່ງເງິນກຸ້ມາຈັກແໜ່ງອື່ນພອສຄວາ ນໍາຫຼັກໃນແກ່ງກາຣົມສລາຍຂອງໂສ່ເວີຍຕນ້ຳ ກາຣົມເໜືອໄດ້ສຸກູ່ເສີ່ງຜູ້ນັ້ນສົນກາຣົມປະເທດທີ່ສໍາຄັງທີ່ສຸດຜູ້ນັ້ນໄປດ້ວຍຫ້າຈັກຕຽກະຫຼຸດນີ້ ກາຣົມສລາຍຂອງໂສ່ເວີຍຕນ້າຈະກຳໄໝກາຣົມປະເທດເກີດຂຶ້ນຢາກດ້ວຍຫ້າ ທີ່ຈະເປັນຂ້ອສຽນທີ່ຄ່ອນນັ້ນປະເທດແລກສ່ວນທາງກັບຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງຄົນສ່ວນນັ້ນ

ผู้เขียนคิดว่า การล่มสลายของโซเวียตโดยตัวมันเองแล้ว ไม่ได้มีความหมายหรือส่งผลกระทบต่อการรวม/ไม่รวมเกาหลีเท่านั้น ก็สิ่งที่ดูจะเกี่ยวข้องมากกว่าคือ ช่วงเวลาก่อน/ระหว่างการล่มสลาย ซึ่งนายกอร์บาชอฟผู้นำคนสุดท้ายของโซเวียตมีบทบาทมากในการนำบรรยายกาศใหม่มาสู่โลก และทำให้ผู้นำเกาหลีทั้งสองฝ่ายเปลี่ยนความหมายของ “บรรยายกาศ” ว่า ความสัมพันธ์ของเกาหลีทั้งสองควรจะดีขึ้น ความสัมพันธ์ของทั้งสองจึงดีขึ้น หรืออย่างน้อยความตึงเครียดก็ได้ลดลงอย่างมาก :- เริ่มจากการประกาศยอมรับซึ่งกันและกันในปี 1990 ตามมาด้วยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติของทั้งสองประเทศในกลางปี 1991 การประการ (ไม่พร้อมกัน) ให้คำสัมภาระเกาหลีเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ โดยมีสหภาพโซเวียต และจีนให้การรับรอง (แม้ในทางปฏิบัติ เกาหลีเหนืออย่าง “ตุกติก” ในรายละเอียดหน้าที่สหประชาชาติเข้าตรวจสอบ) และที่สำคัญ คือ การลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการไม่รุกรานซึ่งกันและกันในเดือนสุดท้ายของปี นับเป็นข้อตกลงที่เป็นสมேนพิธีปิดสังคมเย็นในภูมิภาค สถานการณ์น่าจะดีหน้ามากกว่าที่น้ำหน้าที่หากเกาหลีเหนือไม่ปล่อยให้ข่าวการทำสัญญาลับกับติเบียกว่าด้วยการผลิตขีปนาวุธสกัดแบบใหม่ที่มีพิสัยทำการไกลถึง 1,000 กิโลเมตร⁴⁷ เพยแพร่ออกมานะนี่อาจทำให้ความสัมพันธ์แบบกับแนวตั้งยืดเวลาการเปลี่ยนแปลงออกไปอีก

ผู้เขียนเห็นว่า การรวมประเทศเกาหลีไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ในเวลาอันสั้น โดยเฉพาะเมื่อกิตติมิล อิล ชูง ยังมีอำนาจและบทบาทอยู่ คิมเป็นผู้นำที่มีอำนาจและอิทธิพลสูงสุดในรัฐบาล แต่ดูเหมือนจะไม่ต้องการทำสิ่งใดเพื่อลดอำนาจและ “บาร์มี” ที่เขากำสร้างมา

ตลอดประวัติศาสตร์เกาหลีเหนือ ความเชื่อต่ออุดมการณ์คอมมิวนิสต์ก็ยังไม่มีที่ท่าจะเสื่อมคลาย เศรษฐกิจ “ของคิม อิล ชูง” ก็ยังไม่ส่อแววปัญหา-อย่างน้อยก็อิกระยะหนึ่งประชาชนก็ยังเชื่อ (เชื่อพัง?) และยังไม่มีเวลาก่อนขบวนการนักศึกษาประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ “จนูกไว” (Sensitive) และบางครั้งเป็นหัวหอกในการเปลี่ยนแปลงสังคมการเมือง นอกจากนี้ยังมีจีน ซึ่งยืนยันจะ “ปรับ” เศรษฐกิจ เป็นสุกคุ้วัดway แน่นอน แม้จะเป็นยุคหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตก็ตาม

2. การปฏิรูป?

ความเป็นไปได้ในการปฏิรูปประเทศของเกาหลีเหนือมีมากน้อยเพียงใด ขอให้รามพิจารณาบ้าง ต่างๆ โดยสรุปอีกรอบ - ด้วยข้อสังเกตที่ว่าปัจจัยทางสังคมน่าจะเป็นปัจจัยตามมากกว่า โดยมีปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นปัจจัยนำ

ในด้านเศรษฐกิจ หลังจากที่โซเวียตประสบปัญหาภายในด้านเศรษฐกิจมากขึ้นในปลายสมัยของกอร์บาชอฟ เงินช่วยเหลือที่โซเวียตให้แก่เกาหลีลดลง ด้วย นอกจากนี้ความคิดของผู้นำเกาหลีเหนือไม่เห็นด้วยกับการปฏิรูปอย่างรวดเร็วของกอร์บาชอฟ ก็ทำให้เกาหลีเหนือหันมาใกล้ชิดกับจีน รับความช่วยเหลือและคำปรึกษาจากจีนมากขึ้น คำปรึกษานี่ (ถึงขั้นค่ายังคงอยู่?)⁴⁸ ที่จีนให้แก่เกาหลีเหนือเสมอ คือ การเปิดประเทศทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกาหลีเหนือก็ได้เปิดประเทศทางเศรษฐกิจมาบ้างแล้วตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1980 โดยมีจีนเป็นแบบอย่าง ดังจะเห็นได้จากการที่ คิม อิล ชูง ส่งบุตรชายคือ คิม จอง อิล เดินทางไปเยี่ยมชมเขตเศรษฐกิจพิเศษเจนจิงของจีน แต่การเปิดประเทศทางเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือก็ไม่ได้เป็น

⁴⁷ “บันทึกป่าว่างประเทศ”, พบโลก, 4 : 45 (กรกฎาคม, 2534),

⁴⁸ วิภา อุดมฉันท์, อ้างแล้ว, หน้า 76.

แบบ “ กล้าได้กล้าเสีย ” อาย่างเต็งเสี่ยม ⁴⁹ กลับเป็นเพียงการเปิดเล็กน้อยและเชื่องช้า อันเป็นด้วยอิทธิพลจากนโยบาย Self-Sufficient และความพยายามสร้างเศรษฐกิจแบบ Collective Economy

อย่างไรก็ตาม เกาหลีเหนือในปี 1992 ก็ยังผลิตได้เพียงพอ กับความต้องการของประชาชน เศรษฐกิจโดยรวมยังไม่มีปัญหามากนัก ⁵⁰ แม้คุณภาพกรรมหนักในช่วง 6 - 7 ปีหลังจะเริ่มบัญหา ⁵¹ นอกจากนี้ ความผูกพันทางเศรษฐกิจกับโซเวียตที่ได้ลดลงเรื่อยๆ เมื่อโซเวียตใกล้ล่มสลาย ประกอบกับนโยบายพึ่งตนเองที่ปฏิบัติเรื่อยมาหลายทศวรรษ ทำให้เศรษฐกิจเกาหลีเหนือได้รับผลกระทบจากการล่มสลายของโซเวียต ค่อนข้างน้อย สำหรับในอนาคต หากทฤษฎีที่ว่าระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ขัดแย้งกับ “ ธรรมชาติมนุษย์ ” เป็นจริง และความคิดที่ว่าระบบเศรษฐกิจทั้งมวลเป็นสิ่งซับซ้อนเกินกว่าที่ใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (พรรคและระบบราชการ) จะควบคุมกำหนดไว้ทั้งหมดได้เป็นจริงบัญหาทางเศรษฐกิจก็น่าจะเพิ่มขึ้น และเป็นแรงกดดันต่อโครงสร้างส่วนบน (Super Structure) ทางการเมืองมากขึ้น

ในทางการเมืองนั้น เกาหลีเหนือก็ยังไม่ประสบปัญหาแต่อย่างใด เช่นกัน แม้เกาหลีเหนือได้ประเทศทางเศรษฐกิจมาเป็นเวลาหนึ่งทศวรรษแล้ว แต่ในทางการเมืองนั้น ยังไม่มีสัญญาณใดๆ ที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงในทิศทางการกระจายอำนาจออกจาก

พรรคและตัวคิม อิล ซูง หากเราพิจารณาว่า เหตุการณ์เทียนอันเหมือนในจนกิดขึ้นจากความขัดแย้งหรือการเมืองช่องว่างระหว่างการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ แต่ปิดตายทางการเมือง เกาหลีเหนือซึ่งเปิดประเทศทางเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย (และน้อยมากๆ เมื่อเปรียบเทียบกับจีน) ก็ยังไม่่าจะมีความจำเป็นจะต้องปรับโครงสร้างทางการเมืองแต่อย่างใด และดูเหมือนกาหลีเหนือจะเห็นเป็นเช่นนั้นด้วย

การไม่เห็นด้วยในการปรับโครงสร้างการเมืองของประเทศคอมมิวนิสต์ของเกาหลีเหนือ ไม่ใช่จะเป็นการนำระบบหลายพรรค (Multi Party System) หรือการกระจายอำนาจในรูปแบบใดๆ อาจเห็นได้จากการแสดงท่าทีสนับสนุนเงื่อนไขอย่างแจ่มชัดในการปราบปรามนักศึกษาที่ตั้รุสเทียนอันเหมิน นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ใช้ชื่อมุนของเกาหลีเหนืออย่างกล่าวต่ำหนินิติเดียวกับระบบ Multi-Party System ของเชคโกสโลวาเกียและฮังการี ว่าเป็นผลจากการแทรกซึมของลัทธิทุนนิยมที่เข้าไปทำลายสังคมนิยมในประเทศญี่ปุ่นกว่า 50%

จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้สหภาพโซเวียตจะล่มสลายไป เกาหลีเหนือก็ยังไม่มีที่ท่าว่าจะปฏิรูปการเมืองของตนแต่อย่างใด ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเกาหลีเหนือยังมีจีนเป็นพื้นที่ (และผู้นำ) ในกรอบภารกิจที่จะใช้ระบบเดิม อีกส่วนหนึ่งด้วยการค่อนข้างห่างเหินจากประเทศต่างๆ แรงเหวี่ยงจากความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญใดๆ

⁴⁹ กล้าได้ คือ ได้ทุกจากต่างประเทศ และการเดินทางทางเศรษฐกิจ และกล้าเสีย คือ กล้าเผชิญกับอิทธิพลของวัฒนธรรมทุน-ตะวันตก ซึ่งจะหลังให้มาพร้อมกับทุนนิยมอย่างถึงการเข้ามาของบาร์ ดิสโก้ เค็ค การแต่งตัว ค่านิยม ไปจนถึงวิถีชีวิตเสรีภาพ....อุดมการณ์ (ซึ่งแตกต่างจาก “ คอมมิวนิสต์ ”)

⁵⁰ วิภา อุตมฉันท์ เห็นว่า ประชาชนขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคแล้ว เนื่องจากการยังนั่นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักโปรดดู วิภา อุตมฉันท์, อ้างแล้ว, หน้า 76.

⁵¹ สมชาย ภาคภานุวัฒน์, “ ผู้ว่าฯ ”, การเปลี่ยนแปลงในโลกคอมมิวนิสต์และผลกระทบต่อประเทศไทย, อ้างแล้ว, หน้า 92.

⁵² วิภา อุตมฉันท์, อ้างแล้ว, หน้า 76.

จึงไม่ค่อยส่งผลอย่างมหันต์ทันใด นอกจานนี้ ความเข้มแข็งของพระรัตน์โดยเฉพาะบุคลิกภาพของคิม อิล ชุง เอง ในขณะที่ขบวนการนักศึกษาประชาชน หรือ “ฝ่ายค้าน” อื่น ๆ อ่อนแอก และไม่มีโอกาสพัฒนาแต่อย่างใด ก็มีส่วนทำให้ผลกระทบที่พอมีอยู่บ้างยังลดน้อยลงไปอีก

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการล่มสลายของโซเวียตในด้านการปฏิรูปทางการเมืองอาจส่งผลกระทบมากขึ้น และรัชเจนชิน หลังจากที่เกาหลีเหนือเปลี่ยนผู้นำ หรืออาจจะเกิดในช่วงการสืบทอดอำนาจ ก็ได้ เกาหลีเหนือเดินทางถูกที่ต้องมีการส่งมอบอำนาจ คิม อิล ชุง อายุ 80 ปีแล้ว และมีข่าวลือเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอยู่บ่อย ๆ ผู้ที่คิมอิลชุงเตรียมให้ขึ้นมาสืบทอดอำนาจก็ต้องยอมรับว่า การเปลี่ยนแปลงผู้นำเกาหลีเหนืออย่างมีลักษณะ “ภายใน” ค่อนข้างสูง โดยสิ่งที่จะประชานจะลุกขึ้นมาเรียกร้องการปฏิรูปโดย “ภายใน” อยู่น้อยมาก ส่วนการปฏิรูปจาก “ภายในประเทศ” ในช่วงวิกฤต ก็มีอยู่บ้าง แต่ก็น้อยเต็มที่ด้วยปัจจัยทั้งหลายที่อภิปรายมาแล้ว ซึ่งอาจสรุปอีกครั้งได้ว่า เพราะ

ในเดือนตุลาคม 1983 ซึ่งเชื่อกันว่า เกิดจากการสนับสนุนของคิม จอง อิล ก็แสดงว่า ว่าที่ผู้นำคนใหม่นี้ยังเป็นผู้ที่ค่อนข้างนิยมความรุนแรงในการดำเนินนโยบาย⁵⁴

วิกฤติการณ์จากการสืบทอดอำนาจจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ไม่เพียงแต่ คิม จอง อิล ไม่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นพระคิม จอง อิล ยังไม่ได้สร้างผลงานที่จะอธิบายว่า เขายังเป็นผู้นำที่ชายculและนำรัฐบาลและเครือขายซึ่งพ่อเขาได้อย่างไร ก็ตามก็คงต้องยอมรับว่า การเปลี่ยนแปลงผู้นำเกาหลีเหนืออย่างมีลักษณะ “ภายใน” ค่อนข้างสูง โดยสิ่งที่จะประชานจะลุกขึ้นมาเรียกร้องการปฏิรูปโดย “ภายใน” อยู่น้อยมาก ส่วนการปฏิรูปจาก “ภายในประเทศ” ในช่วงวิกฤต ก็มีอยู่บ้าง แต่ก็น้อยเต็มที่ด้วยปัจจัยทั้งหลายที่อภิปรายมาแล้ว ซึ่งอาจสรุปอีกครั้งได้ว่า เพราะ

จึงยังไม่ต้องการ “ปรับ” การเมือง อิทธิพลของ จีนมีสูง (ขึ้น) ระบบและสถาบันมั่นคง วัฒนธรรม ทางการเมืองสนับสนุน และที่สำคัญ เศรษฐกิจยังไม่มีปัญหา

ท้ายที่สุด สิ่งที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันออกและโซเวียต เป็นที่รับรู้เพียงได้ในหมู่คนทั่วไป ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย สังคมเกาหลีเหนือเป็นสังคมมืด แม้ในทางเศรษฐกิจ จะมีความพยายามที่จะเปิด แต่ในทางสังคมยังมีความพยายามที่จะปิด แต่ในทางสังคมยังมีความพยายามที่จะปิด สังคมเกาหลีเหนือในอนาคตคงจะปิด ปิด ปิด ไม่ทราบอีกนานเท่าไร.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 79 - 80.

⁵⁴ สมลักษณ์ สัมพันธ์, “บทบาทของจีนในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในความสุขของเกาหลี”, อ้างแล้ว, หน้า 68 - 69.

บรรณานุกรม

- จันทร์ฉาย ภัคอริค. ประวัติศาสตร์อาเซียนสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง, 2531.
- ไตรรัตน์ สุนกรประภัสสร. “รวมชาติເກາຫລືແຄ່ເອັມ ເມື່ອສານກາຮັນເອົ້ວອໍານາຍ”,
ເຄີນິວິສ්, 13 ຂັນວາມ 2533.
- ธงชัย ວິນຈະຈຸກູລ. “ສັງຄົມນິຍມເອເຊີຍ : ບາທເຣີນບາງປະກາດຢູ່ໂປຕະວັນອອກແລະ
ແນວໄໝມອນາຄດຂອງສັງຄົມນິຍມເອເຊີຍ”, ເອເຊີຍປະກິກັນ, 11 : 3 (ກ.ຍ. - ຮ.ຄ.,
2533), 78 - 92.
- นรนิติ ເສ්‍රේඛຮູນຕຸຣ. “ຄອມມິວນິສົດຍັງໄໝວ່າຍີ່ເກາຫລືເໜືອ ”, ສයາມຮູ້ສັປັດຫ້ວິຈາරົນ, 36 :
48 (13 - 19 ພ.ຄ., 2533), 27.
- _____. “ຄອມມິວນິສົດຍັງໄໝວ່າຍີ່ເກາຫລືເໜືອ (ຈບ) ”, ສයາມຮູ້ສັປັດຫ້ວິຈາරົນ,
36 : 50 (27 ພ.ຄ. - 2 ມີຍ., 2533), 28.
- _____. “ເກາຫລືເໜືອກັບເກາຫລືໄດ້ຍັງຮັມກັນຍາກ ”, ສයາມຮູ້ສັປັດຫ້ວິຈາරົນ,
37 : 10 (19 - 25 ສ.ຄ. 2533), 29.
- _____. “ເມື່ອຮັສເຊີຍຈະເຂາແບບເກາຫລືໄດ້ 1 ”, ສයາມຮູ້ສັປັດຫ້ວິຈາරົນ, 37 :
36 (17 - 23 ກພ., 2534), 28 - 29.
- _____. “ເມື່ອຮັສເຊີຍຈະເຂາແບບເກາຫລືໄດ້ 2 ”, ສයາມຮູ້ສັປັດຫ້ວິຈາරົນ, 37 :
37 (24 ກພ. - 2 ມີຄ., 2534), 28.
- ບັກ ຈຸງ ຢື. ພັດທະນາຖາວີ. ແປລໂດຍ ກົມືຈູາ ກາງູຈນຈາກ. ກຽງເທິງ : ແພຣີພິຍາ,
2518.
- ພັກ ສີໂຣຮ. “ວິຄຣະຫົວກຸດຕິກາຮັນຄານສຸມາທະກາຫລື ”, ຮູ້ຄາສຕ່າງ, 3 : 2 (ມ.ຄ.,
2519), 50 - 70.
- ງວດ ກຽງເສຣີງ. ประวัติศาสตร์ເກາຫລືສັມຍີໃໝ່. ກຽງເທິງ : ສຳນັກພິມພົມมหาວິทยາລັຍ-
ຮັມຄໍາແໜ່ງ, 2530.
- ວິກາ ອຸຕົມຈັນທີ. “ຄວາມໝາຍແລະຜລກະທບຕ່ອເກາຫລືເໜືອແລະມອງໂກເລີຍ ” ໃນ ການແປ່ງ
ໃນໂລກຄອນມິວນິສົດແລະຜລກະກບນຕ່ອປະເທດໄທ, ຈັດພິມຈາກກາຮັນສັມນາ ໂດຍ
ສຕາບັນເອເຊີຍສຶກຫາ ຈຸພາລົງກາຮັນມາຫວິທາລັຍ, 2533.
- ຸ່ມືສັກດີ ລາກເຈົ້າຍົກເວັບ. “ກາຮັມເກາຫລື : ຄວາມຜັນທີສຳລາຍ ”, ວາງສາຮາມຄໍາແໜ່ງ,
1 : 3 (ຕ.ຄ., 2517), 63 - 85.
- ເສ්‍රේඛຮູ້ພັນນີ້ ກະຈ່າງວົງໝື. “ບັນຍາກາຮັມເກາຫລື ”, ເອເຊີຍປະກິກັນ, 11 : 3 (ກ.ຍ. -
ຮ.ຄ., 2533), 56 - 69.
- ສມລັກນິ້ນ ສົ່ງສັນພັນນີ້. “ບັນຍາກາຮັມເກາຫລື ”, ເອເຊີຍປະກິກັນ, 3 : 3 (ກຣກກູາມ, 2533),
79 - 113.

- _____. “บทบาทของจีนในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภาคสมุทร
เกาหลี”, เอเชียปรัชณ์, 5 : 3 (ก.ย. - ธ.ค., 2527), 53 - 69.
- สมุทร วากี และ ปรัชญ์ ไพรัชกร. ล้มผด็จการปึก จุ่ง อี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอมทอง,
2522.
- อำนาจ ศุวรรณชาดา. “ความเป็น” นิก “ของเกาหลี ผลกระทบต่อสภากาแฟสังคม”, วารสาร
มกค., 9 : 3 (ม.ค. - เม.ย., 2532), 91 - 100.
- “วันที่คาดสมุทรเกาหลีจะเปลี่ยนไป”, มติชนสุดสัปดาห์, 10 : 511 (17 มิ.ย., 2533), 61.
- “รวมเกาหลีเนื่อง-ได้ ไม่ใช่เยอร์มัน”, มติชนสุดสัปดาห์, 10 : 518 (5 ส.ค., 2533), 61.
- “ลมพัดที่คาดสมุทรเกาหลี”, มติชนสุดสัปดาห์, 11 : 556 (28 เม.ย., 2534), 62 - 63.
- “การเมืองโสมขาวร้อน นักศึกษาเผาตัวประท้วง”, มติชนสุดสัปดาห์, 11 : 562 (9 มิ.ย.
2534), 61.
- “อาวุธนิวเคลียร์...ตัวบัญชาสันติภาพคาดสมุทรเกาหลี”, มติชนสุดสัปดาห์, 12 : 591
(20 ธ.ค., 2534), 61.
- “เหตุร้ายที่บ้านมุมจอม”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 31 : 24 (2 ธ.ค., 2527), 12 - 13.
- “สันติภาพบนคาดสมุทรเกาหลี ความฝันที่กล้ายเป็นจริง”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 38 :
12 (12 - 18 ม.ค., 2535), 29.
- “คาดสมุทรเกาหลี แนวโน้มความเปลี่ยนแปลง”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 37 : 1 (17 -
23 มิ.ย., 2533), 26 - 27.
- “เกาหลีได้ วิกฤติสภาน้ำแข็ง”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 37 : 8 (5 - 11 ส.ค., 2533), 23.
- “คาดสมุทรเกาหลี อนาคตยังเป็นปัญหา”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 37 : 1 (26 ส.ค.
- 1 ก.ย., 2533), 26 - 27.
- “เกาหลีเจราครั่งใหญ่”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 37 : 1 (16 - 22 ก.ย., 2533), 25 - 26
- “เกาหลีเนื่อง : การเมืองพอกับลูก”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 37 : 46 (28 เม.ย. -
4 พ.ค., 2534), 23.
- “เกาหลีได้ : ໂຮ່ງ ແຕ ວູ ຍອມອໍໄມ່ຍອມຫັກ”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 37 : 51 (2 - 8
ມີ.ຢ., 2534), 22 - 23.
- “คาดสมุทรเกาหลี เสน้งทางสู่ยุคใหม่”, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 38 : 23 (10 - 16 พ.ຢ.,
2534), 28 - 29.
- “บันทึกข่าวต่างประเทศ”, พบรโลก, 4 : 48 (ตุลาคม, 2534).
- “บันทึกข่าวต่างประเทศ”, พบรโลก, 4 : 58 (มกราคม, 2535).
- “บันทึกข่าวต่างประเทศ”, พบรโลก, 4 : 46 (สิงหาคม, 2534).
- “บันทึกข่าวต่างประเทศ”, พบรโลก, 4 : 45 (กรกฎาคม, 2534).
- “บันทึกข่าวต่างประเทศ”, พบรโลก, 4 : 47 (กันยายน, 2534).